ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

(11605) № 7

1968 оной январиин 9, вторник

сэн 2 мүнгэн

ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ЖЭЛЭЙ ДҮН ГАРГАГДАЖА БАЙХАДА

ШУБУУДШЬЕ ХЭҺЭН АЖАЛЫЕШ ХАРЮУЛХА

Зургаа-долоон жэлэй саада тээ манай совхозой отделени бүхэн шахуу өөһэдын шубуудай багахан фермэнүүдтэй байһан юм. Тэндэнь тахяануудшье үсөөн байгаа. Фермэ бүхэндэ ойройдоол 2-3 мянган шубууд тоологдодог һэн.

Хэнэйшье мэдэһээр, эдэ олон жэжэ фермэнүүдые бултыень һайн типовой байраар хангаха, шубуудай харууһа, тэжээлые зоотехнигэй нарин заабариин ёһоор эмхидхэхэнь бэрхэтэй байгаа бшуу. Тиигээд шубуудай хэды үсөөншье һаань, фермэ бүхэндэ заабол хоёр-гурбан хүниие байлгаха баатай болохош. Теэд тэдээн бүхэндэ дүршэлтэй бэрхэ шубуушад хаанаһаа олдохоб даа. Фермэ бүридэ морёор гү, али машина, тракторааp тэжээл зөөгдэгшэ һэн.

Эдэ бүгэдэһөө боложо, шубуудай фермэ гарза хэхэһээ бэшэ, совхоздо хан гэхэ хашарһанай олзо оруулдаггүй һэн. Жэшээнь, 1960—1962 онуудта совхоздо тахяа бүриһөө жэлдээ миил 45—50 үндэгэн арай гэжэ абтадаг бэлэй. Тэрэ үедэ ажахыдамнай абтаһан мянган үндэгэнэй өөрынь үнэ сэн аяар 90 гараан түхэригтэ болоод, шубуудай фермэнүүд совхозоо 100 мянга үлүүтэй түхэригтэ гарзатуулжа гараһан юм.

«Шубуушад яндаар хүдэлнэ, тахяануудаа һайнаар үндэгэлүүлжэ шаданагүй» гэжэ зэмэлхэшье дуратай хүнүүд байгша һэн. Хэдышье оролдоходомнай бирагтай үрэ гарадаггүй бэлэй.

Нигэжэ «алтан» үндэгэ үйлэдбэрилжэ, гарза гайда орожо байнхаар шубуунай фермэнүүдые үгы болгоё гэлсэхэшье зон бии байгаа. Теэд тиигээ һаамнай, гүрэндэ үндэгэ худалдаха түсэбыемнай хэн дүүргэжэ үгэхэб? Тахяагай үндэгэн газарта ургажа, тэнгэриһээ унажа байдаг бэшэ бшуу.

Түбхын түрүүн бүхы жэжэ фермэнүүдээ нэгэ тээшэнь хамталаад, шубуудта һайн байра түхеэржэ, харууһа, тэжээлыень зүбөөр эмхидхэхэ гэжэ совхозой дирекци, партком, мэргэжэлтэд шиидхэбэ. Тиигэжэ гурбан жэлэй саада тээ Суулга тосхондо дүтэлшэг шубуудай тусхай типовой ехэ байра түхеэрэгдээ. Тэндээ бүхы тахяануудаа суглуулаабди.

Гансахан энээгээр үндэгэн зүндөө элбэгээр абтаха, шубуунай фермэ ашаг олзо ехэтэй болошохо гэжэ найдаха болоо һаа, гэнэн ябадал ааб даа. Тиигэбэшье шубуудай фермын ажал жэлһээ жэлдэ һайжаржа эхилбэ. Илангаяа тахяануудай харууһа, тэжээлые зоотехнигэй заабариин ёһоор эмхидхэдэг болообди.

Мүнөө манай фермэдэ нэгэ байра соо 6 мянга гаран шубууд, тэрэ тоодо 5,5 мянган эмэ тахяа харууһалагдана. Намтай суглаа унихэн хүдэлһэн дүршэлтэй шубуушад Дашима Линхобрева, Мария Сутурина гэгшэд бии юм.

Манай фермэ үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 550 мянган үндэгэ абаха түсэбтэй аад, 650 мянгые суглуулаа. Гүрэндөө 630 гара мянган үндэгэ худалдаабди. Энээниие зургаа-долоон жэлэй саада тээхитэй жэшээлбэл, гурба дахин олон үндэгэн абтаһан болоно. Тахяа бүриһөө 100 гаран үндэгэн абтанхай. Үндэгэ олоор абаһан, гүрэндэ ехээр худалдаһанаймнай ашаар тэрэнэй өөрынь үнэ сэншье урдынхиһаа һураггүй хямдараа. Нёдондо мянган үндэгэнэй өөрынь үнэ сэн 58,1 түхэригтэ болоо юм.

Энэ үедэ тахяануудnай һайнаар үндэгэлжэ байна. Үдэр бүри 2500—3000 хүрэтэр үндэгэ суглуулнабди. Тиимэһээ шэнэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэбшье амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо гүйсэд бии.

Тахяануудай һайнаар үндэгэлхынь тулада тэдэниие зүбөөр харууһалха, олон янзын, шэмэтэй һайн тэжээл тусхай рационой ёһоор эдюулхэ хэрэгтэй. Бидэ шубуудтаа обёосой ороохо, үйрүүлһэн талха, үбһэнэй, яһанай, мяханай, шуһанай гурил, элдэб холимол тэжээл, загаһанай таташа, мел, үһанай хорхойн гэр, дабһан, трикальци фосфат гэхэ мэтэ минеральна тэжээл таһалдуугүй үгэжэ байдагбди. Тэдэнэй эдеэлхэ хаһа сагыень нэгэшье алдангүй наринаар сахижа, табигдаһан рацион һайнаар бэелүүлдэгбди.

Байра соонь тахяануудай өөһэдөө уһалха авто-уһалууринууд табяатай. Шубуудай амарха газар, үндэгэлхэ хайрсагууд хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэнхэй. Шубуудай байра соо үглөөнэй 6 часһаа зайн гэрэл носоогдоод, һүниин 12 час болотор гэрэлтэй байлгагдана.

Эдэ бүгэдэ тахяагай һайнаар үндэгэлхэдэ туһатай ха юм.

Зунай сагта бүхы шубуудаа багахануд нүүдэл гэрхэнүүдтэ шэрээд, хээрэ талада байлгадагбди. Тэдэ талаар ябажа, хорхой шабхай, ургамал ногоо түүнэ. Хооһорһон байра соогоо нарай дальбараануудые асаржа дэгжээдэгбди. Бидэ тахяануудаа нэгэ-хоёр жэлдэ үндэгэлүүлээд лэ гүрэндэ тушаажархидагбди. Орондоnь дэгжээһэн дальбараанууд—залуу тахяануудnай һайнаар үндэгэлнэ ха юм.

Табан жэлэй түсэбэй гурбадахи жэлдэ тахяа бүриһөө 130-һаа үсөөн бэшэ үндэгэ суглуулха, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэхэбди.

Б. БАНЗАРГАШЕЕВА,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой шубуунай фермые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Банзаргашеева.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺОО УРИД!

ОНИШОН—ХҮНДЭТЭЙ НЭРЭ

на буряадай бүлэдэ түрэдаа хонинной хохиртой, мабхэтэй үлгыдэ хэбтэхэһээ н гэхээр болоһон хүн бэзэб.

арза шахуу мал ажалда дэнэ. Һүүлэй хэдэн жэлдэ һоор ажалланаб. Малшан рбалаараа омогорхоошье рүүшээр хонишон болоод аа мэгдэн алдаа бэлэйб. эл бэшэ, жэжэнүүд, һөөл ай амитад гээшэ ха даа. э түргөөр холодоол һаа, эн ха гэжэ бодоо бэлэйб. бүхэн хүү баран адлинууд алинииненьшье зүһэлжэ лхагүйш. Хурьгыень ганадаглаагүй һаа, һалааш.

мүноө хонин бүхэн нюуртай» юм байна гэжэ агшаб. Тэдэш өөр өөрын зантай байхал. Зарим нэмирлиг, хэдэр зантайнууд

-зургаан зуугаад хониной зангые ягаад таниха юм хүнүүд гайхажа болохо. бүри тэдэнэртэээ «харалсаайхадаа, тухайлхаар бологюм даа.

мүнөө 652 толгой эхэ хо. Тэдэмни яһала тобир . Нигэһээр хазайха забда йгөөр хурьгалжа эхилхэ ь болобо.

лдойм байра дулаан. Үнгэжэлдэ хурьгадай һайн байгдаа. Маарагтымнай гол ю хүрэтэр хүрэшөөд, энээнрдэ уһаар дуталдажа зобоэйбди. Харин мүнөө зол доо, уһан элбэг, хонидnай раа уһална.

эн, хүхэ һолоомон, хониной ороoһон—хүү газаамнай атай. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, шэмэрүүнһээ ехэ дал-р бэшэбди.

ондо нилээд ехэ оролдолго манай ашаар, муу бэшэ үрэ йлаа һэмди. Зуун эхэ хонин ю 80 хурьга абаха түсэбд, 95,3 хурьга абажа, бүтэн түлжүүлээбди. Нэгэ 3,2 килограмм ноохо лжа, бүхы түсэбөө 3,61 ерээр үлүүлээбди.

аад байһан шэнэ жэлдэ нёхиингоо тухай амжалта аар түсэблэһэн аад, һаяхан боломжоёо дахин хаража зуун эхэ хонин бүриһөө аа үсөөн бэшэ хурьга түл-, нэгэ хонинһоо 3,4 килоноохо хайшалхаар социалис абаабди. Тэрээн тухай мялшэг манай аймагай газетын анда тунхаглагдаа һэн. аһа Яруунын совхозой эронишод Ц. Цыренова, Ц. ев гэгшэд зууһаа—111 абахаар бэеэ уялгалжа, йнгаа хонишодто хандаа.

эрэн үгэдөө хүрэхөөр эз, үшөө шангаар хүдэлхэл й болоно. Хонид уһаар дука, саг үргэлжэ ундаа хүбайбал, тарганиинь табанногой бэшэ, харин сүүлхэ нилээхэн лэ дундаршадаг. иньшье муудаха. Тиимэлуурииень лэ һайнаар эмэ болонобди. Һайнаар уһаүдэртөө гурим соонь садаоолуулаад байбал, Бортальмнай бордоһон, жаэ аймшагтай бэшэ.

хан Наанди гэжэ газарта он Ж-Д. Сандитовайда маолхозой бүхы хонишод суг-, түл абалга тухай. Гүндын хонишодой хандалга тубшэн хэлсээ. Тиихэдээ маонишод эрхим амжалта туйбэлэн гэжэ би ойлгоо һэм.

аад байһан 1968 оной бологаха зуураа. табан жэлэй е болзорһоонь урид дүүргэ-эрэ ороноо баясуулаял, мүажаллаял гэжэ бүхы хонинуряалнаб.

РИНЧИНДОРЖИЕВА,
ын аймагай «Победа» зой ахалагша хонишон.

ЗОРИГ БАДАРУУЛМА ДҮН

Алдарта ойн баярай жэл дүүрээд, мүнөө хаа хаанагүй колхоз, совхозуудта хэгдэһэн ажалай дүн согсологдожо, саашадаа хэхэ хүдэлмэриин түсэб, зорилгонууд үшөө дахин наринаар тодорхойлогдожо байна гээшэ.

Һаяшаг Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой гахайшад үнгэрэгшэ жэлдэ хэһэн ажалайнгаа дүн согсолжо, байгша ондо бүтээхэ хүдэлмэриин түсэб, даабари тухай, тэрэниие бэелүүлхэ арга боломжо тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэһэн байна.

Тус ажахын гахайшад ёһотойл баясамаар ехэ үрэ дүн, тобоймо ехэ амжалта туйлаа.

Энээн тушаа хэдэн тоо, баримтануудые заабол дурдаха ушартай бологдоно. Үнгэрһэн жэлдэ совхозой гахайн фермэ түсэбэйнгөө ёһоор хамта 1500 центнер мяха абаха аад, үнэндөө 1800 центнер гахайн мяха абаа. Мүн гүрэндөө 1280 центнер мяха тушааһан байна. Ондоогоор хэлэбэл, эндэ һүүлэй дүрбэн жэл соо гахайн мяха абалга найма дахин шахуу ехэ болоо бшуу.

Энэ амжалтые миил хэдэхэн үгөөр хэлээдхихэдэ бэлэн ааб даа. Теэд урдань ходо гээгдэжэ ябадаг, гарзатай байһан фермые түрүү зэргэдэ гаргаха, ашаг олзо ехэтэй болгохын тулада нилээд оролдолго, хүсэ шадал элсүүлхэ хэрэгтэй болоһониинь элитэ. Хэдэн жэлэй саада тээ тус фермэдэ хүдэлхөөр эдэбхитэй, үнэн шударгы коммунист Даша Даданов эльгээгдэһэн байна.

— Нэн түрүүн бидэ гахайн фермын ажалые шэнэ, түрүү гуримаар эмхидхээбди. Байрын олон таһалгануудые абажа хаяад, гахайнуудые бүлэг бүлэгөөрнь, оло олоор байлгадаг болообди,—гэжэ нүхэр Даданов хөөрэнэ.

Мүнөө эндэ гахайнууд дүрбэн ондоо цехүүдтэ харууһалагдана. Нэгэдэхи цех соонь поршоонхоһоо һалгаагдаһан, түрэхэ болоһон зуу гаран эмэ гахай байна. Хоёрдохидонь— поршоонхо хүхүүлжэ байһан эхэнүүд харууһалагдана. Гурбадахида—эхэһээ һалгаагдаһан, томо болгогдохо поршоонхонууд, дүрбэдэхи цехтэ—шахамалнууд байлгагдадаг юм. Гахайнууд цехһээ цехтэ дамжуулан үттэжэ, хоорондоо һэлгэгдэжэ байдаг.

— Нигэжэ харууһалхадаа хүн бүхэн өөрынгөө ажалда дуршанэ. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи цехтэ хүдэлдэг гахайшад Ж. Жигжитов, Д. Сыренов, Ж. Толтоев гэгшэд поршоонхоһоо һалгаагдаһан гахайнуудые шадамараар харууһалан ороондо оруулаад, түрэхэ дүтэлхэдэнь хоёрдохи цехтэ тушаана. Тэндэ хүдэлдэг Х. Будаева, С. Ангарова гэгшэд поршоонхотой гахай һайнаар харууһалдаг. Эдэнэр жэл соо 2535 поршоонхо абаа гэхэ гү, али эхэ гахай бүриһөө 11,3 поршоонхо түлжүүлээ,—гэжэ Даша Даданов хэлэнэ.

Эхэһээ һалгаагдаһан поршоонхо хоёр һара соо хаража, тус бүриинь 35 килограмм болгоо юм. Шахан таргалуулгын цех соо ажалладаг Д. Мандреев Г. Бадлаев хоёр хамта 1800 гахай шахажа, толгой бүриинь шэгнүүрые 80 килограмм болгоод гүрэндөө тушааһан байна.

Тус фермэдэ ажалай гаргаша хорооxо, мяханай өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Гахайн шэгнүүр нэмээһэнэй килограмм бүхэндэ 7,5—8 тэжээлэй единицэ гаргашалагдана. Энэнь нормоһоо үшөө бага. Бүхы дээрээ фермынхид гахайн мяха үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалгаһаа 3,5 мянган түхэригэй сэбэр олзо абажа совхоздоо үгөө.

— Шэнэ жэлдэ энээнһээ бага бэшэ, үшөөшье дээшэ үрэ дүн туйлаха арга боломжо манда гүйсэд бии,—гэжэ гахайшад мэдүүлнэ.

Д. ЯНДАНОВ,
аймагай «Саян» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Улаан-Үдын сэмбын фабрикада энэ жэлдэ «Анюта» гэжэ нэрэтэй, лавсан утаһа холилсоһон шэнэ сэмбэ нэхэжэ эхилээ. Энэ шэнэ хүдэлмэридэ комсомол басаган Галина Еременок шалгарна. Тэрэ халаанайнгаа даабари 110—115 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Зураг дээрэ: Галя Еременок ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЭРХҮҮГЭЙХИДЭЙ КОНЦЕРТ

Түнхэнэй аймагай түб—Хэрэн тосхондо Эрхүүгэй залуушуулай джаз-секстедтэ хабаададаг бүлэг артистнууд ерэжэ, концерт харуулһан байна.

Аймагай Соёлой ордон соо хоёр час тухай үргэлжэлһэн энэ концертдэ совет болон хари гүрэнүүдэй шэнэ дуу, хүгжэм шагнажа, олон тоото харагшад ехэтэ һонирхон баясаба.

А. ТУЛУЕВ.

ВЫСТАВКЫН ТАБАДАХИ МЕДАЛЬ

Цыренжап Санжиевна Пурбуева республикын суута овощ ургуулагша юм. Тэрэнэй звено жэл бүхэндэ 300—350 центнер капуста гектар бүхэнһөө абадаг байһан. Үнгэрэгшэ жэлдэ хэды хүйтэн, хюруутай уларилай байбашье, гектар бүхэнһөө 265 центнер капуста хураһан байна.

СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудые харуулдаг выставкэдэ хабаадагша, Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой энэ түрүү овощевод ВДНХ-гай «Алтан медаляар», 200 түхэриг мүнгөөр шагнагдаа.

Тиигэжэ Ц.-Ж. С. Пурбуева выставкын 1 алтан, 2 мүнгэн, 2 бронзо медальтай болобо.

З. ТЭЛИН.

БУТАРУУЛҺАН ТЭЖЭЭЛ

Үбһэ тэжээлэй хоморто тэрэниие заашье хог үлөөдэһэгүйгөөр хони малдаа эдюулхэ шухала. Тиимэһээ Ториин совхозой суута хонишон Василий Григорьевич Морозовой бригадынхид энэ жэл үбһэ, һолоомо, зеленкоёо уридшалан дробилкаар жэжэдхээд, тэрэнээ таряа талханай зүйлтэй холижо хобоонууд соо хээд, хонидтоо эдюулнэ. Энэнь угаа зохид байшоо.

В. КЛОЧИХИН.

Зэдэ.

ГУША МҮНГӨӨР—„ВОЛГА"

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хүсөөтэ тосхоной магазинай наймаалагша Жамсо Раднаевич Раднаев 1967 оной РСФСР-эй лотерейн Шэнэ жэлэй 13 билет худалдан абаһан байна. Тэрэнэй хоёр биледээрнь нэжээд түхэриг, нэгээрнь «Волга» автомашина шүүжэрхёо.

В. ШИРДАРМАЕВ.

ШЭНЭ ЭКСПОНАДУУД ТАБИГДАБА

ХЯАГТА. Монгол арадай вождь Сүхэ-Баатарай гэр-музейдэ шэнэ экспонадуул табигдаба. Һаяхан Москва хотоһоо һонирхолтой фото-зураг абтаа. Тэндэ барон Унгернтай тэмсэһэн полкнуудай командирнуудтай, политхүтэлбэрилэгшэдтэй, солдадуудтай Сүхэ-Баатарай хамта абхуулһан зураг харуулагдана. Сүхэ-Баатарай ябаһан зам тодорхойлһон шэнэ карта зурагдаа. Сүхэ-Баатарай Ленин дэ ошоходоо барижа ябаһан, досоонь бэшэгээ хэһэндэл адли ташуур эндэ Монголой Сүхэ-Баатар хотоһоо асарагдаа.

Р. ТУГУТОВ.
Хяагтын музейн директор.

ҺҮҮЛЭЙ ҺОНИН

УРДА ВЬЕТНАМАЙ ПАТРИОДУУДАЙ ЯБУУЛГА

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд американска ба дахуул сэрэгүүдтэй декабриин 18, 20, 21-дэ Митхо провинцида дайлалдахадаа, дайсанай 220 гаран солдат ба офицернүүдые хүлһөөнь буулгаһан байгаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ.

Урда Вьетнамай патриодууд сэрэгэй 4 машина, 3 судна үгы хэһэн, һандааһан байна.

Куангчи провинцида дайлалдажа байгаа Урда Вьетнамай патриодууд декабриин 26, 27-до дайсанай 500 гаран солдат ба офицернүүдые, тэрэ тоодо 300 шахуу американецуудые гэмтээгээ. Эндэхи патриодууд американска гурбан вертолёт буудажа унагаагаа, 4 танк галдаа.

АМЖАЛТАТАЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Научно-техническэ, экономическа харилсаа холбоо бэелүүлхэ совет-француз холимол комиссиин гурбадугаар сессиин (январиин 3—5-да Москвада болоо) дүнгүүдые тус комиссиин совет хубиин хүтэлбэрилэгшэ, Эрдэм болон техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. М. Гвишиани шэнжэлэн таилбарилба.

ТАСС-ай корреспондент Ю. Берсеневтэй хөөрэлдэхэдөө тэрэ иигэжэ хэлээ:

— СССР Франци хоёрой хоорондо жэл хахадай урда тээ баталагдаһан научно-техническэ, экономическа харилсаа холбооной зарим тэды үрэ дүнгүүдые энэ сесси дээрээ гаргаха аргатай болообди. Энэмнай түрүүшын ээлжээндэ океан далайнуудай баялигые ашаглаха, нефтьтэй газарнуудые шэнжэлхэ ба ашаглаха, ехэ хүсэтэй постоянна ток дамжуулха гэхэ мэтын асуудалнуудта зорюулагдана. Эдэ асуудалнуудые шэнжэлэн шиидхэдэг холимол бүлэгүүд эмхидхэлэйнгээ үеые үни үнгэргөө. Эдэ бүлэгүүд харилсаа холбооной программа бэелүүлхэ талаар хоёр талын оролдолго хүсэлэлгые амжалтатай залан ударидана.

Мүнөө совет болон француз эрдэмтэд, инженернүүд хэдэ хэдэн шухала, һонирхолтой туршалганууды хэхээр бэлдэжэ байнхай. Тэдэнэй нэгэниинь Дундада далайдахи шэнжэлгэнүүдтэ хабаадана. Иимэ хүдэлмэри хэхын тула дэлхэй дээрэхи гансахан бүй-лаборатори гэдэгые, тэрэшэлэн уһан доро шэнжэлгэ хэдэг лабораториие Франци үгэхэ юм. Советскэ Союз экспедици хэдэг судна үгэхөөр хараална. Эдэмнай далай доторхи физическэ, химическэ, биологическа ба геологическа үзэгдэлнүүдые бүхы талаарнь шэнжэлхэ юм.

Шланг-кабеляар үрөмдэн малтадаг түрүү онол арга хамтын хүсөөр амжалтатай ашаглагдажа байна. Иимэ аргаар хоёр газарта: нэгыень—Куйбышевска областьдо (4 мянган метр гүнзэгыдэ), нүгөөдыень—Каспиин далайда (200 метр уһатай 1000 метр гүнзэгыдэ) туршалгын гуримаар малтажа байнхай. Иимэ хүдэлмэри хэхэ түхеэрэлгэнүүд, тусхай судна Францида бүтээгдэхэ. Хоёр талынхид саашадаа шэнэ түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээн гаргалга хамтын хүсөөр эмхидхэхэ.

Научно-техническэ харилсаа холбооной бусад асуудалнуудаар—мэдээнүүдые автомат аргаар тодорхойлхо, экономическа шэнжэлгэнүүдтэ, түсэблэлгэдэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ математика ба тоололгын онһон техникэ хэрэглэхэ талаар, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хабаатай техникын талаар хүдэлмэришэ бүлэгүүдэй ябуулгаһаа һайн үрэ дүн гараха янзатай.

Промышленностиин һалбаринуудта хабаатай тиимэ бүлэгүүдэй ажал ябуулгын ашаар хоёр талын худалдаа наймаан эли болон үргэдхэгдөө. Жэшээлхэдэ, 1966 он дотор хүнгэн промышленностьда хэрэгтэй технологическа түхеэрэлгэнүүдые Францида худалдан абаха ябуулга 1966 ондо хэгдээгүй шахуу байһан һаа, харин 1967 оной майһаа хойшо хэдэн ехэ контрактнууд баталагдаа. Бүдүүдые гоёохо, гадар хубсаһанай эрхим шанартай трикотаж нэхэхэ түхеэрэлгэнүүд, эхэнэрнүүдэй гутал оёхо шэнэ фабрикада гуша янзын машина худалдан абтаа.

Үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые худалдан абалга нилээд ехээр нэмэһэн байна. Француз фирмэнүүдтэй баталагдаһан бусад контрактнуудһаа—жэл соо 500 мянган холодильник бүтээн гаргаха хүсэтэй электрохолодильнигуудай заводто шухала бүлэг түхеэрэлгэ Советскэ Союзай худалдан абаһые тэмдэглэмээр.

Совет тала түүхэй эд, эдеэ хоолой зүйлнүүдые, эдеэ хоолой, загаһанай, мяханай промышленностиин һалбаринуудта хэрэгтэй 36 янзын элдэб түхеэрэлгэнүүдые Францида үгэхөөр дурадхаба. Гэхэтэй хамта 47 янзын технологическа түхеэрэлгэ Францiһаа урьһа зээлеэр худалдан абажа болохоор бэлэн байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Газай промышленностиин талаар совет дүй дүршэлые хэрэглэхэ хүсэлэнтэй байһанаа француз тала мэдүүлбэ.

СОВЕТ СУДНА ЭКВАДОРТО ЕРЭБЭ

ГУАЯКИЛЬ. (ТАСС). «Далматово» гэжэ совет судна эндэ январиин 6-да ерээ.

Энэ халаа Эквадорой 5 мянган тонно какао Советскэ Союзда зөөашаха совет худалдаа наймаанай түрүүшын судна болоно.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ — БОЛЗОРhОО УРИД!

АРГА БОЛОМЖОЁО ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭН

Манай фабрикын коллектив табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ехэ анхарал оролдолго гаргаа. Энэ оролдолгонь hайнаар харюулагдаа. Түсэбэй ёhоор гурэндөө 420.000 үндэгэ тушааха аад, 531.800-е тушааhан байна.

Фабрикымнай хүдэлмэришэд тахяануудые зүбөөр харууhалха талаар яhала дүршэлтэй болонхой. Мэргэжэлтэд Цикало, Никитина, Павлова тахяануудые зоотехническэ заабаринн ёhоор тэжээхэ, харууhалха талаар хүдэлмэрилэгшэдтэ саг үргэлжын туhаламжа үзүүлнэ. Тахяа харууhалдаг хүдэлмэрилэгшэд мэргэжэлтэдэй зүбшэл заабаряар, саг үргэлжын туhаламжаар мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Нүхэр Гавриловагай даадаг тэжээл бэлэдхэгшэдэй бригада шэмэ ехэтэй тэжээл бэлэдхэжэ, тахяануудhаа олон үндэгэ абаха хэрэгтэ горитой туhаламжа үзүүлнэ.

Амжалтын өөрөө ерэдэггүйнь мэдээжэ. Шубуушад, мэргэжэлтэдэй оролдолго гаргаагүй hаа, фабрика иимэ hайн үрэ дүн туйлажа шадахагүй байгаа. Харин мүнөө үедэ ганса анхарал оролдолго бага байна. Бүхы үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэхэ, арга боломжоёо элирүүлэн хэрэглэхэ шухала болоно. Урдань хүдэлжэ эхилhэн түрүүшын үедөө манай фабрика ехэ гэрэгдэлдэ ороо hэн. Энэ дутагдалаа ямар аргаар, хайшан гэжэ усадхаха тухай hайн бо[...] [...]жо үзөөбди. Тиихэдээ ажалда haaд ушаруулдаг дутагдалнуудые зайс[...]лха эмхидхэлэй хэдэн хэмжээ ябуулга хараалагдаа hэн.

Эмэ тахяануудай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудал нэн түрүүн шиидхэхэ хэрэгтэй болобо. Тиихын тула фабрикые үргэдхэхэ, шубуудай зунай лагерь бариха хэрэг гараа. Капитальна барилга эрхилхэ аргагүй, өөрын материал, мүнгэ зөөригүй байhан фабрика гүрэнhөө 20 мянган түхэригэй урьhаламжа абаба. Энэ урьhаламжа зүбөөр хэрэглэгдээ. 30 мянган тахяа үсхэбэрилхэ зунай лагерь богони саг соо баригдаhан байна. Фабрикын хүдэлмэрилэгшэд барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тэдэнэр өөhэдынгөө хүсөөр зарим материал бэлэдхээ, барилга хэлсээ. М. Е. Налабординой даажа абаhан модоно дархашуулай бригада энэ ажал hайнаар дүүргэбэ. Тэрэ бригада фабрикын мэргэжэлтэдэй өөhэдөө бэлдэhэн проектын ёhоор барилга эрхилээ.

Нигэжэ тахяануудай тоо олошоруулха асуудал шиидхэгдэhэн байна. Теэд энэмнай нэгэ хэрэг. Тэдэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, олон үндэгэ абадаг болохо үшөө нэгэ шухала зорилго шиидхэхэ хэрэгтэй байба. Тахяануудаа зүбөөр харууhалха, тиигэжэ ашаг олзо ехээр абахын тула фабрикая өөрын тэжээлээр хангаха гэжэ шиидэhэн байгаабди. Тиигэжэ манай коллектив хоёр жэлэй туршада 200 гаран гектар шэнэ газар хахалжа, элдүүрилhэн юм. Бүхы дээрээ 250 гектарта тарилга хэдэг болообди.

Кукуруза, хартаабха, таряа ургуулжа, шубуудаа элдэб янзын шэмэтэ тэжээлээр хангажа эхилээбди. Витамин холисотой талха бэлдэхэ арга хангагдаа. Нэгэ гектарhаа 250 центнер хартаабха, мүн энээнэй зэргын силос дарагдадаг болоо. Дүй дүршэлтэй нүхэр Казазаевай даадаг таряан ажалай бригада, овощ ургуулагшад, шэнэ газар хахалhан тракторист Хабибулин болон бусад hайнаар ажаллаа.

Шубуудаа hайн шанартай тэжээлээр таhалгаряагүй hайнаар хангажа байхын тула нэгэ мянган тонно силос дараха траншей малтагдаа. Мүн витаминна гурил бэлдэхэ цех баригдаhан юм. Энэ барилга эрхилхын тула дахинаа гүрэнhөө урьhаламжа абаhан байнабди.

Витаминна тэжээл бэлдэхэ тусхай түхеэрэлгэ фабрикада тодхогдоо. Республикын габьяата зоотехник Лидия Яковлевна Гожа гэгшын дурадхалаар хэдэн жэлэй туршада хэрэглэгдээгүй, минии хэбтэжэ байhан энэ түхеэрэлгэ аяар Яруунын аймагhаа асарагдаhан юм. Тусхай цехтэй, тусхай түхеэрэлгэтэй болоходоо, каротин холисотой витаминна гурил бэлдэжэ, тахяануудаа тэжээхэ арга олдоо. Хоёр жэлэй туршада фабрикада 100 гаран тонно үнэтэ тэжээл үйлэдбэрилэгдэhэн байна. Энээнэй ашаар тэжээлэй шанар hайжаруулагдаа. Ногоон тэжээлдэ, галха таряанда витамин холижо, тахяануудаа зоотехническэ заабарини ёhоор тэжээдэг, үсхэбэрилдэг болоообди.

Фабрикын коллектив урдань хараалhан хэдэн хэмжээ болото дээрэнь бэелүүлээ. Энээнэй ашаар тахяануудые зүбөөр харууhалха, олон үндэгэ абаха зорилго шиидхэгдэбэ. Фабрика хоёр жэлэй туршада 100 мянган түхэригэй ашаг олзо түсэбhөө гадуур оруулhан байна.

Ашаг олзо абахада, бүхы коллективтэ, хүдэлмэрилэгшэд бүхэндэ ашатай туhатай. Фабрика өөрын фондтой болоо. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, эдэбхи үүсхэл гаргадаг хүдэлмэрилэгшэд энэ фондhоо шагнагдана. Квартал бүхэнэй үрэ дүнгөөр түрүү хүдэлмэрилэгшэдтэ шэнэ барюулагдана. hайнаар ажаллажа, урмашуулгада хүртэhэн хүдэлмэрилэгшэд ажахынгаа байдал hайжаруулха, экономическа талаараа hайн үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг лоо.

Манай коллектив бүхы [...] бэреэ ашаг ехэтэй. б[...] зорилгоор экономическа [...] лэн хэмжээ бэелүүлээ. Гү[...] урьhаламжа абажа, хар[...] хэмжээнүүдээ дүүргэлтэ [...] ашаг олзо үгэдэг предприя[...] лэй тоодо фабрикамнай оро[...]

Фабрикын хүдэлмэри[...] туйлаhан амжалтаараа hа[...] амарнагүй. Экономическа [...] дүнгөө бүри hайжаруулха[...] лаар бии байhан арга боло[...] элирүүлэн хэрэглэхэ зо[...] урдаа табяабди.

Табан жэлэй туршада [...] коллектив 7 миллион 100 [...] үндэгэ гүрэндөө тушааха [...] ритай. Энэ түсэбөө болзор[...] урид дүүргээд, заабариhаа[...] дуур 400 мянган үндэгэ т[...]ха уялга абаа. Манай колл[...] абаhан уялгаа дүүргэхэ б[...]даа батаар этигэнэ.

И. ДАЛБА[...]
Улаан-Удын шубуу[...] фабрикын инже[...]

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИНҮҮД

«Знание» бүлгэмэй Мухар-Шэбэртэхи аймагай отделениин конференци үнгэрэгшэ жэлэй декабриин эсэстэ болоо hэн. Тоосоото элидхэл отделениин харюусалгата секретарь Г. Я. Щепин хэhэн юм.

Үнгэрhэн жэлэй арба нэгэн hарын туршада мянга үлүүтэй лекци ба хөөрөөнүүд, тематическа 120, мүн асуудал болон харюунуудта зорюулагдаhан 57 үдэшэ, уншагшадай 18 конференци, 25 диспут үнгэргэгдэhэн байха юм. Ажалай, дайнай болон революциин ветерануудтай уулзалга 45 дахин болоо.

Тоосоото жэлэй туршада бүлгэмэй ажал эшлээд hайжараа гэжэ тэмдэглэгдэhэн, мүн гэшүүндэ 108 хүн шэнээр абтаhан байха юм. Мүшөө бүхы дээрээ аймаг дотор 268 хүн лектор, пропагандист болон агитаторай хүшэр орёо мэргэжэлтэй болоод, яhала урагшатайгаар хүдэлнэ.

Аймаг соохи 19 агитгруппанууд хүдэлмэреэ шэнээр түсэблэн ябуулхаар бэлдэнэ. Жэшээнь, түрүү лекторнууд И. М. Кальцин, Е. Т. Веретельников, Б. Ц. Цыренов болон бусад энэ талаар илангаяа эдэбхитэйгээр ажаллана.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Челябинскын сорго гаргадаг заводой коллектив ойн баярай жэлдэ ехэ амжалтатай хүдэлжэ гараа. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дурасхаалта тугаар энэ коллектив шагнагдаа юм. Тиихэдэ СССР-эй Хара металлургиин министерствын, металлургиин промышленностиин профсоюзай ЦК-гай шиидхэбэреэр энэ заводто «Үйлэдбэриин үндэр культуратай предприяти» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэнхэй. 1967 ондо эндэ 1220 миллиметр диаметртэй шэнэ соргонуудые гаргадаг болоо. Заводойхид Москва, Ленинград хотонуудай ажалшадай гаргаhан үүсхэлые дэмжэн, табан жэлые болзорhоо урид дүүргэхэ гэhэн социалис мүрысөөндэ оролсонхой.

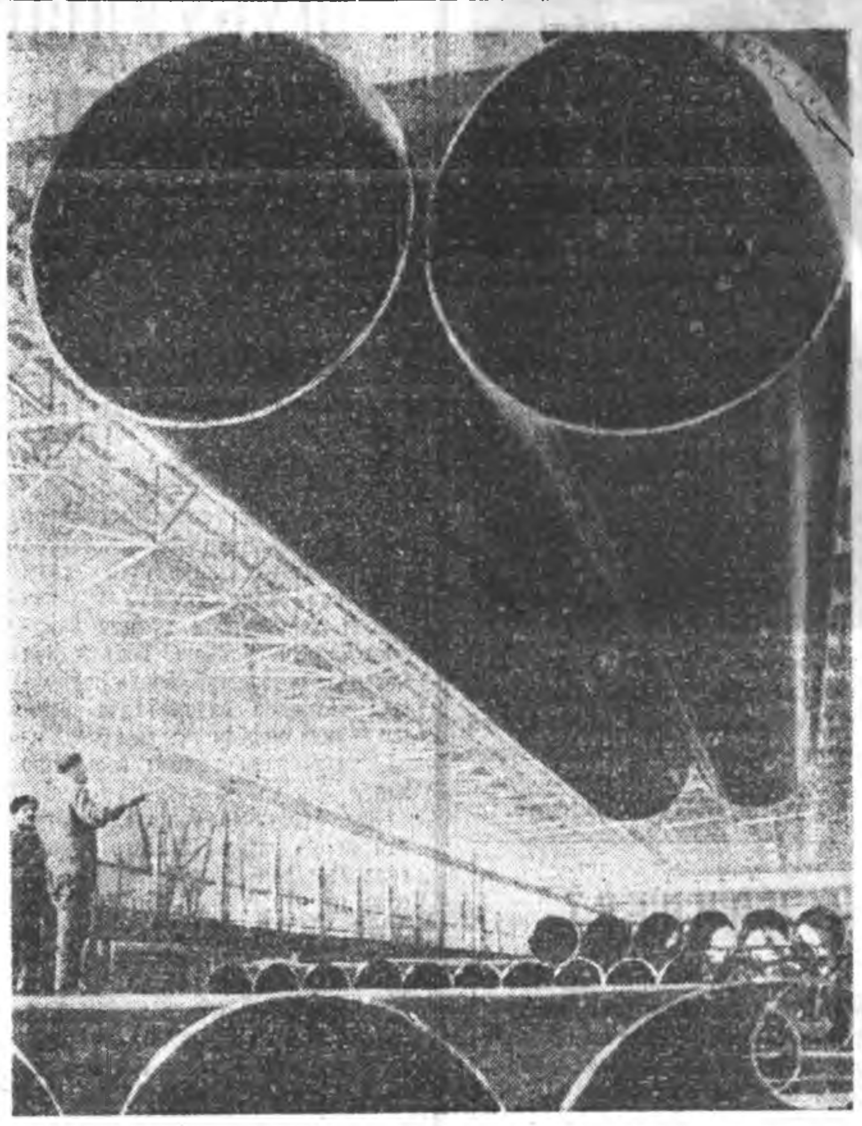
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ соргонууд ороной предприятинуудтэ эльгээгдэхэеэ байна.

(ТАСС-ай фото.

Сахалинда нефтиин баян нөөсэ олдонхой. «Дальнефтеразведка» гэhэн трестын геологууд нефть бэдэрхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байна. Аралай хойто зүгэй районуудта мүнөө үеын үрэмдэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Нефть бэдэрэгшэд үдэр, hүниие мэдэнгүй үрэмдэлгэ хэнэ. Тэдэнэй баатарлиг ажал хүн зониие баясуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сахалин аралай хойто райондохи «Пильтун» гэhэн нефтиин уурхай дээрэ.

АПН-эй фото.

ШЭРЭМШЭДЭЙ ЁhО ЗАНШАЛ

Талын дундуур табжаганажа, түмэр харгын сээжэ доhолгон гүйлдэhэн мантан хүсэтэ тепловоз болон электровозуудые шэрэн зогсохош. Булад түмэрэй хүсэтэ нэеэрэн, дошхон бушуу гүйдэл хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл уяруулдаг, үгышье hаа нэгэл тиимэ шэнэ хүсэл бодол hэргээн асаржа байхадал гэдэг.

Теэд энэ хүсэтэ дошхон хүлэгүүдые «тахалжа», сэдьхэл зүрхэнэйнгөө дуу зугаае хүдэр бэедэнь шэнгээжэ, hалхи шуурганай урдаhаа, хада уулын хоорондуур гүйлдэхыень табижа байдаг хүдэлмэришэ зон тухай хөөрэхэ болоо hаа—бүхэли роман, повестьнууд бэшэгдэхээр шуу. Буряад оронoймнай омогорхол болоhон гигант—ЛВРЗ-гэй намтарыень мэдэхэгүй хүн мүнөө республика доторнай байхагүй гэжэ hанамаар.

Үнэхөөрөөшье түрүүшын түсэбтэ табан жэлнүүдэй гал дүлэн дундуур түрэhэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүшэр хүндэ сагаар хүдэржэhэн ёhото гигант гээшэл даа. Алар гушан табан жэлэй хугасаа соо өөрын хүдэлмэриин ёhо заншалтай, эмхи гуримтай болоhон юм. Хүдэлмэришэ зонойнгоо hайхан ёhо заншалые хараад, танилсаад үзэе.

Буряадай гигант—ЛВРЗ хадаа бүхыдөө 36 ехэ, багануудшье цехүүдhээ бүридэнэ. Тэрэнэй нэгэн шэрэм шудхалгын цех болоно. Хүдэлмэришэ зонойнгоошье, бүтээжэ гаргадаг продукциингаашье талаар нилээдгүй томо цех гэжэ тоологдодог юм. Энэ цех соо ямар тиимэ ёhо заншал бии гээшэб? Эгээн түрүүн хүдэлмэришэ зоной түүхэ домог ороно. 1934 ондо, шэрэм шудхалгын цех барижа байха үедэ, дээдэ hургуулитай инженер хүн оройдоо үгы байhан гэхэ. Шэрэм хайлуулха пеэшэн тодхоходо хариин инженер —инструкторнууд хүтэлбэрилдэг байhан юм гэжэ тэрэ хүшэр үедэ хара хүдэлмэри хэжэ ябаhан, мүнөө тус цехэй начальнигай орлогшоор хүдэлдэг Р. Т. Рабданов залуу үеын хүбүүд, басагадта хөөрэдэг. Үнэхөөрөөшье хүшэр байгаа. Хариин инженернүүд буруул юумэ хүүлэхэеэ оролдодог hэн ха. Тиимэhээ өөрын кадрнуудые —мэргэжэлтэдые hургаха гэhэн зорилго хүн бүхэнэй урда шангаар табигдаба.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо захагүй ехэ хубилалта болоо юм аабза. Мүн даа, мүн! Мүнөө хараад үзэхэдэ, тус цехэй коллектив сооhоо хэды олон эрхим hайн кадрнууд урган гараа гээшэб. Энэ цехэй hая баригдажа байха үеэр юрын лэ электромонтер ябаhан хүнүүд үдэшэндөө түмэр замай техникумдэ hуралсаад, уданшьегүй өөрынгөө цехтэ механигаар хүдэлхэ шадалтай болотшо бэлэй. Институт дүүргэhэн хүн мүнөө ЛВРЗ-гэй ахалагша инженер болотороо ургана. Эгээл тиимэрхүүгээр hуража гараhан Гладун гэгшын ажабайдалые гү, али юрын лэ хэбшэнээр хүдэлжэ байгаад, үдэшэндөө hуража техникум дүүргэhэн, түрэл цехтээ технологоор хүдэлдэг Эрдынеевыешье абаад үзыт. Бултыень дурдаха болоо hаа, захадаа хүртэхөөр бэшэ. Урдань минии лэ юрын хүдэлмэришэ ябаhан хүнүүд өөрынгөө оролдолгоор ном судар шудалжа, эрдэм ухаанай орьёл өөдэ тэгүүлэн дабшана бшуу.

Мүнөөнэй шэрэм шудхагшадые хараад үзэхэдэ, яахыншье аргагүй баясамаар, атаархамаар байдаг. hургуули ажал хоёр нягта холбоотой юм. Хэбшэдэй гү, али шэрэм шудхагшадай бригада бүхэндэ душэ нэгэдэхи hургуулиин классуудые даалгажа үгэдэг байна. Жэшээлхэдэ, хэбшэн Маркел Мантыковай бригадада 5-дахи классые даалгажа үгэhэн юм. Энэ бригадынхид хэр hайнаар hуранаб гэжэ хүбүүдээ ходол шалгана. Тиихэдэ үшөө энэ классайхид хэр hайнаар ажаллана гээшэб гэжэ шалгахаа манай цехтэ ерэхэ, шадал соогоо зүжэг наада табижа ажалша нүхэдөө баясуулха даа. Энэмнай зүгөөргүй hайхан ёhо заншал бэшэ гү!

Гадна тус бригадынхид «Табин жэлэй ойн бригадын» нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө үдэр hүнигүй оролдолго ехэтэйгээр хүдэлжэ, эрхим hайн бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхэ ёhоороо хүртөө бэлэй. Гансашье эрхим hайнаар хүдэлхые, hурахые оролдодоггүй, харин олоной газарта, мүн гэр бүлэ соогоо бэеэ зүбөөр абажа ябахые оролдодог юм. Эгээл шухалань hураха ёhотойл.

hураха, hураха, hураха! Иимэрхүү зорилготой хэбшэд олон. Жэшээнь, энэ бригадын эрхим hайн хэбшэн Александр Шубин Красноярск хотодохи металлургическа институт дүүргэжэ, инженер металлург боложо гарахань гээшэ. Мүн лэ Максим Мандаров Буряадай багшанарай институт, Виктор Ринчино түмэр замай техникум дүүргэжэ байнхай. Иимэл даа, манай хүдэлмэришэдэй ёhо заншал. Бидэнэй hураха тума бүришье хүсэтэй тепловоз ба электровозууд бүтээн гаргагдаха бшуу. Тиимэhээ ухаан бодолоо үргэдхэн hуражал ябана гээшэбди.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭ[...]

ОРШУУЛГЫН ШАН[...] ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛАЛТ[...]

Хэлэйшье мэдэhээр, Хори буряадай хэлэн литературна хэлэнэй үндэhэ hууринь болонхой гэжэ мэдэнэбди. Тиимэhээ буряад хэлэн дээрэ гарадаг Хориин аймагай «Шэнэ Үдэ» газетын хэлэн сэбэр, хэлэ бэшэгэй дүрим нарииhаар баримталагдаhан байха зэргэтэй hэн. Гэбэшье энэ газетын оршуулга hүүлэй үедэ hулабтар болоо гэжэ сахэ тэмдэглэмээр. Хэрбээ жэлэй гү, али хоёр жэлэй урда тээ газетэдэ толилогдоhон материалнуудай яhала гэмгүйгөөр оршуулагданхай байдаг hаань, харин мүнөө тэрээндээ яашье хүрэхэеэ болёод байна.

Оршуулга хэхэдээ буряад хэлэнэй үгын сангай гүн ехэ баялигые гүйсэд дүүрэн, зүбөөр хэрэглэжэ шаданагүй, найруулгань ойлгосогүй, нугалбари муутай гэхэ гү, али уншахада угаа хүжүүн байна. Энэ хэлэhэнээ баримталхын тулада хэдэн жэшээнүүдые эндэ дурдан харуулая.

1967 оной августын 15-най юрын нэгэ номер. Энэ номерто толилогдоhон материалнуудай оршуулга, найруулгань тулюур. Тэрээн доторкhи зүйлнүүд соо иигэжэ уншанабди: «намаа модон намаалжа.., паар үргэлгэ... паарнуудай участогуудые...., паарай дабхар элдүүрилгэ..., hалхинай эрозитой тэмсэлдэ...., хоёр коровнигууд..., олонто барилгашад hайнаар хүдэлнэ..., hайнаар дурсаха дурам хүрэнэ..., эhэ тортогто харалшаhан хүүдинсэ соо ганса галhаа бэшэ, мүн халуудаhан хүнүүдhээ, хүлhэнhөө халуун шэнги байба..., үhанай модошон (?).» гэхэшэлэн.

Октябриин 31-нэй номерой нэгэ нюурай дээгүүр үргэлжэ гаршаг «Дабшагты урагшаа, комсомол зоригтон!» гэжэ бэшээтэй. Харин ород газетыень абажа харахада, «Шагай вперед, комсомольское племя!» гэжэ байха юм. Удхань эндэ, үнэндөө гаранагүй хаш. Тиигээд тэрэ гаршаг доро толилогдоhон статьягай нэгэ хэhэгые жэшээ болгоё:

«Вместе с 23-миллионной армией комсомольцев нашей Родины комсомольская организация Хоринского района, которая объединяет в своих рядах около двух тысяч комсомольцев, встречает свой праздник в обстановке большого политического подъема, активности и трудовыми успехами в промышленности и в сельском хозяйстве» гэhэн мэдүүлэлые «Шэнэ Үдэ» иигэжэ оршуулна:

«Манай ороной 23 миллион комсомолшуудай армитай хамта, өөрынгөө жагсаалнуудта 2 мянган комсомолшуудые нэгэдүүлhэн Хориин аймагай комсомольско организаци ехэ политическэ дэбжэлтэтэйгээр, промышленность болон хүдөө ажахын үндэр амжалтануудтайгаар өөрынгөө hайндэрые угтаба».

Мүн тэрэ хуудаhанда «Воспоминания комсомольцев 30-х годов» гэhэн гаршагые «30-аад оной комсомолецын дурасхал», тэрэ гаршаг доро толилогдоhон Е. Ендыповэй бэшэгэй гаршагые «Боролись, агитировали...» гэжэ байхадань: «Тэмсэлэй дүлэн соогуур...» гэжэ дура зоргоороо оршуулна. Зүгөөр тэрэ зантаарнь заатал hаа оршуулха hэн гэгдэнэ бэшэ. Харин эндэ удхань тад ондоо болгон хубилгагдана бшуу. Хэрбээ 20-ёод оной комсомолой гэшүүн байгаа хадань иимэ гаршаг таарамаар бэлэй.

Оршуулхадаа тэрэ бэшэг соо оройдоо үгы юумые өөрөө нэмэжэ бэшэжэрхидэгынь гү, али бии юумые хаяжархидагынь бүришье гайхалтай. Жэшээнь, тэрэ Е. Ендыповэй бэшэгэй hүүлшын хэhэг абаад харуулая:

Ород дээрэнь: «...мы, все комсомольцы колхоза, выступали перед народом с концер[...] торые также носили а[...] ный характер. Люди о[...] смотреть на наши выс[...] тянулись к нам. Нам [...] надо было. В конце к[...] лодежь поверила нам. [...] вступать в комсомол. Р[...] чивалась, хотя и медлен[...] ячейка, значит, она кр[...] действеннее становилас[...] работа».

Буряад дээрэнь унша[...] нэр колхозой бүхы [...] шууд, хүн зоной урда [...] эмхидхэхы шаглалтай з[...] дануудые харуулхабди[...] эдэ зүжэг наадан хэды [...] лээр hула, тулюуршье [...] ехэ үрэ туhатай байгаа[...] hүүлдэ залуушуул манд[...] эхилээ бэлэй. Тиигэжэ [...] эрид шууд хүдэлмэреэ [...] ороо hэмди».

Оршуулгые ёhын тэ[...] байна гээд лэ, удхынь [...] хэдэг болоhониинь угаа[...] тэй.

Октябриин 20-ной [...] түрүүшын нюурта орол[...] «Работу на лугах вести [...] лексе» гэжэ бэшээтэй [...] «Сабшаланда түхэрээ[...] анхарал» гээд оршуу[...] Энэмнай удхаараа бу[...] рүүлгаараа таарамжагү[...] бшуу.

«Шэмэрүүн хүйтэ [...] «Үбэлэй хүйтэндэ дээр[...] «hогтуу жолоошон-[...] «Саhата шэрүүн энэ үб[...] шалгалта hануулна» [...] модохёор, бодомжогүйгө[...] лагдаhан, мүн томоор [...] hан гаршагуудые хар[...] дэ далтируулхаар байна[...]

Оршуулга хэхэдээ, х[...] рэггүй үгэнүүдые мэдү[...] хабшуулна, үндэhэн [...] найруулжа шаданагүй, [...] ехэл модохи, мохоо бол[...] юм. Жэшээнь, **ноябри[...] номерой** түрүүшын нюу[...] бын совхозой луговод Д[...] вай хөөрөөн толилогдо[...] «эдэ малнуудта..., са[...] культурые, түсэбтэ х[...] hаа..., өөрынь үнэ сэн[...] бага байха ёhотой [...] центнер үбhэндэ хаба[...] hан, нёдондо жэлдэ...» [...] гаад бэшэгдэнхэй. Гадн[...] шэг дотор «харин» гэж[...] хэhэн удхатай үгэ хаа [...] тиигээд угаа олоор хэр[...] Тобшолон хэлэхэдэ, ии[...] га газетын удхые ба[...] уншахада hонингүй, ех[...] гүй болгоно.

«Шэнэ Үдын» хууд[...] иража, уншажа үзэхэд[...] тайгаар бэшэhэн, буря[...] дээ буруу хэрэглэдэг, [...] буряад хэлэн дээрэ [...] оршуулжа боломоор ю[...] тэрэ зандань орхижор[...] шээнь. «ажал» ба «х[...] «бэлдэхэ ба бэлэдхэхэ» [...] нүүдэй удхыень ойлг[...] боложо, тэдэниие ехээр [...] «Группа» гэhэн ород [...] лэг» гэжэ оршуулдагна[...] мэдээжэ. Үнгэрхэдөө, [...] политическэ» гээд бэш[...] дөө бодожо үзэхэдэ, [...] Үдын» оршуулагшад өө[...] шаалта хүдэлмэридэ тон[...] гагүйгөөр, ёhын тэдыс[...] на гү гэжэ эндэ тэм[...] Хэрбээ оршуулгада ту[...] бал, буряад бэшэгэй д[...] са шудалха, hураха эри[...] табиха байгаа гэжэ hа[...]

Политическэ удхата[...] теоретическэ шэнжэтэй [...] нуудай оршуулга бүри[...] зобоомоор. Тиимэ ю[...] оршуулхадаа бүхэ, ор[...] нүүдтэ нарииhаар хандэ[...] бээ гэжэ найдагдана [...]

ҺАНАА АМАР ҺУУДАГГҮЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Үбэлэй шэмэрүүн амисхаал гэнтэ шангадажа, малшадай hанаае зобообо. Сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Цырен-Дондок Буянтуевай толгойдо элдэб бодолнууд түрөөд, холынгоо малшадые эрьежэ, ехэл сүлөөгүй, тэнгэриин үглөө бүри өөдэ уруугаа харайлгана. Ганса Цырен-Дондок Доксонович бэшэ, колхозой түрүүлэгшэ, парторг, алба хаагшад хүрэтэрөө хүйтэндэ малшадтаа гаража, туhаламжа үзүүлнэ.

«Минии хэзээ hуудагаа hууханиь hэм. Хэрэгээрээл ябаа бэшэ гү даа»,—гэжэ хүн бүхэн харюусаха. Нээрээшье Ноёхоной сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Ц.-Д. Буянтуевые харанхы hүнинhөө байтагай, сагаан үдэршье олохонь бэрхэтэй байдаг.

Ажалша хүн хаанашье, хэзээдэшье зоной нюдэндэ дулааханаар харагдадаг гээшэ. Цырен-Дондок Доксонович сомоной Соведэй түрүүлэгшээр ажаллажа эхилhээр жэл болобо. Колхозой тогтоhонhоо хойшо эндэ ветеринараар хүдэлhэн. 60 наhаяа шахабашье, буурал толгойтой Доксонович үшөөл солгёон, хүнгэн. Совхоздо бригадираар, колхозой хонишоноор, мүн түрүүлэгшын орлогшооршье хүдэлhэн байха. Түрэл нютагтаа коммуна байгуулалсаhан эдэбхитэдэй нэгэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсажа, арба гаран орден, медальнуудта хүртөөд, амиды мэндэ тэхэрижэ ерээ hэн. Иимэ ажалша бэрхэ, сэхэ сэбэр хаданиь лэ ноёхонойхид сомонойнгоо Соведэй түрүүлэгшэ болгоо бшуу.

Цырен-Дондок Доксонович жэлэй ямаршье сагта, бороо хуратайшье, hалхи шуурагатайшье үедэ нэгэ аргынь олоод лэ ажалша зонтоёо уулзажа, али болохо асуудалнуудые шиидхэдэг. Сомоной Соведэй хамаархагүй асуудал гэжэ хүдөө нютагта үгы шахуу. hүүлэй жэлнүүдтэ Ноёхон нютагай шарай танигдахаар бэшэ болоторoо хубилаа, урган hалбараа. Хэдэн олон колхознигууд, алба хаагшад, хамта 130 айл шэнэ шэнэ гэрнүүдые барижа оронхой; холын малшадай байра байдалынь мүн лэ hайн! Больница, хүдөөгэй хоёр клуб, автогараж, бани, дунда hургуули, интернат, 3 магазин ба малай хэдэн шэнэ байранууд шулуугаар баригданхай. Айл бүхэн радиотой, телевизортэй. Сагай ошохо тума Ноёхоной зон бүри олошоржо, байдалынь улам hайжаржа байна. Айл бүхэн газетэ, журнал захидаг. Жэл ерэхэ бүри уншагшад олошорно.

— Манай Ноёхон нютаг hайхан, гоё боложо байна даа,—гэжэ Цырен-Дондок Доксонович ходо хөөрэдэг.

Сомоной Соведэй ажал жэлhээ жэлдэ hайжарна, хамта 25 депутадтай юм. Депутат бүхэн даабаритай, хэхэ, ябуулха хүдэлмэреэ hайн мэдэдэг.

Манай сомоной Совет Совет засагай түүхэтэ 50 жэлэй ойн баяраар дэлгэрhэн мүрысөөндэ оролсоод, нютагай Соведүүдэй дунда нэгэдэхи hуури эзэлжэ, КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртөө.

Энэ хадаа бүхы депутадуудаймнай амжалта мүн. Цырен-Дондок Доксонович hайнаар хүдэлhэнэйнгөө түлөө hаяхан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Иимэ бэрхэ хадань, тэрэниие ноёхонойхид үбгэн залуугүй хүндэлдэг, ажал хэрэгтэнь али болохо амжалта хүсэдэг, юроол табидаг юм.

С. БИЛИКТУЕВ.

Сэлэнгэ.

АЖАЛ АЛДАРТА ХҮРГЭДЭГ

Юрын хүнүүд тухай

...яа хуряалгын халуун хаһа ...Шаран гэжэ газарай тариалан ...хэдэн комбайнууд һубарил...жаллапа. Ургаса һайн. А...иннанууд обогор ороэһо гэ...тарианай тоог тээшэ гүйл...нэ. Бүрхэг шиигтэй үдэрнүүд ...байһанаа, һаяханайл сэл... хуряалгын хүдэлмэриие ...эйгээр ябуулха аргатай бо...доо механизаторнууд урма-

...алуухан жолоошон мали... зогсоогоод, комбайнерта ...эна: «Би дахяад ерэхэгүйб, ...е бү хүлеэ!»

...Иимэ наратай, дулаан бай-...һайса хүдэлжэ абаял,—гэ-...байнер харюусаба.—Удаха-...гаар хубилха, бороо шииг ...гэһэн синоптигуудай мэдээ ...эмнай.

...Тэрэшни намда хамагүй. ...й үдэр дууһаа. Харгы муу. ...н харанхыда түгэнштэлхэ ...үгы,—гэһэн үнеөхи залуу ...шын абяан дуулдаба.

... хөөрэлдөөснь шагнаһан ...Григорьев: «Айба гүш, хү-... Харгы муу. харанхы бо-...» гээд залуу жолоошондо ...гутаһан янзатайгаар, ёгто-...андаба.

...Айгаашье үгылби даа. һү-...харанхыда зүрхэлхэһэнэй ...оюн байгаа юм. Теэд би ...эр хахэ хубитаяа хэжэ ...лби.—гэжэ залуу жолоо-...бүүн намдаа гэһэн һөөлдэн-...ойгоор дуугарба.

...Хубитаяа хээб... Юунэй ту-...жаллажа байһанаа ойлго-...аалши,—гээд Филипп Ака-... үргэлжэлүүлнэ,—гансал ...хубсаһа абаха, мүнгэ ...н түлөө ажалланаб гэжэ ...гүш? Үгы даа. Энэмнай ...н хэрэг ха юм. Иимэ харюу-...ай үедэ хара хубияа хара-...лохогүй. Харин хуряалгын ...н хойно, һайнаар хүдэлөө ...хүндэ магтуулхын, тула ...хо хэрэгтэй. Уладһаа зу-...й ажаллахадашни өөрынш ...да һайн байха бэшэ аал?

...ажаал жолоошын үгэнүүд ...хүбүүндэ тэрэ дороо ну-...э. Машина хүдэлгэхэ мүр-...«Ерэхэб, ажаллаял даа!» гэ-...лээд ябаа һэн.

...липп Акатович Григорьев ...нүхэрэй машинын хушуу ...о далда оротор хараха ...н, өөрынгөө үнгэрһэн сагай ...хүдэлмэриин хүндэ хүшэр ...ые һанаандаа оруулба.

1941 он. Ехэ дайн. Гэнтэ добтолһон фашис сэрэгүүд манай ороной газар нютаг уруу галзуу шунахайгаар оробо. Дайнай эхилхэдэ сэрэгэй албанда татагдаһан Ф. А. Григорьев курсада гурбан һара һуралсаһанайнгаа һүүлээр машинын жолоо барижа эхилһэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөө хүрэтэр автомашинын руль бариһан хэбээрээ.

Дайнай жэлнүүдтэ Москва шадарай районһоо фронтдо ороод, һүни үдэргүй, харгытай харгыгүй —хамаагүй, хада уула, уһа гол, элһэ шабарые тоохо мэдэхэгүй ябаа. һүниин харанхыда гэрэлгүйгөөр ябадаг байгаа. Эдэ бүгэдые һанаандаа оруулан бодожо байһан аад, «харыш, һүни болохонь, харгы муу гэнэ гү» гээд хэлэһэнээ мэдэнгүй дуугаржархиһандаа жүүшанай жолоошон сошожо абаба.

Тиигээд дүүрэн орооһо ашаһан машина жолоодон тоог руу табилуулха мүртөө, баһал энэ үдэрэйнгөө ажал хүдэлмэри тухай шэбшэнэ. Совхозойнгоо механизаторнуудай оролдожо ургуулһан баян ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула һанаагаа зобоно. Дахяад лэ дайнай шанга тулалдаанай байдалые һанана. Сталинград, Украина, Румыни... Шархатаад, эдэгээд, дахин фронт... Дайнай дүүрэһэнэй хойно түрэл колхоздоо ерээд ажаллахада баһал ямар хүшэр хүндэ байгаа гээшэб! Машина зэмсэг хомор, хүдэлмэришэн үсөөн. Хуушан «форд» өөрөө заһажа колхозойнгоо али бүхы ажалда ябадаг байгаа. Тэрэ үеынхидэ орходоо мүнөөнэй ажал ехэл хүнгэн болоо. Хамаг юумэн хуу оньһожоруулагдаа.

Филипп Акатович мүнөө Бэшүүрэй совхозой 4-дэхи отделенидэ, түрэл нютагтаа хүсэтэ ЗИЛ автомашина жолоодоно. Ажалдаа ходо түрүү зэргэдэ, магтаалтай ябадаг. Ажалайнгаа даабарииe ходоодоо 130—140 процент хүрэтэр дүүргэдэг. Совет засагай 50 жэлэй ойн һайндэрөөр нүхэр Григорьев совхозой дирекциин үнэтэ шанда хүртэһэн байна.

Тус отделениин хүдэлмэришэд, нютагайхиниинь бүгэдэ Филипп Акатович Григорьевые урагшаа һанаатай һайн хүн гэжэ мэдэдэг, хүндэлдэг юм. Ажал хүниие алдар габьяада хүргэнэ бшуу.

И. ТКАЧЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

БЭШҮҮРЭЙ АЙМАГТА

ХҮНДЭТЭЙ ҮБГЭЖӨӨЛ

КПСС-эй үнинэй гэшүүн Андрей Кузьмич Земзеревые танихагүй хүн Ара-Хэрээтэ, Елань, Хаяа нютагуудта байхагүй ёһотой. Энэ нүхэрнай анхан колхоз байгуулалсажа, удаан сагай турша ашаа үрэтэйгөөр ажаллаһан, хамтынгаа ажахые үргэлсэһэн хүн байха. Гадна Андрей Кузьмичай хоёр хүбүүд Совет Армиин офицернүүд болоод. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэгээр, баатарай үхэлөөр унаһан байгаа.

Мүнөө Андрей Кузьмич пенсидэ гаранхай. Нютагайнгаа залуушуулда, мэргэжэлтэдтэ үнэтэ заабаринуудые үгэжэ, тэдэнэй һайшаалда хүртэжэ байдаг. Мүн энэ нүхэрнай гар хооһон һуудаггүй, харин аса, тармуур эхлэлхэһээ эхилээд, ажалай бусадшье багажа зэмсэгүүдые һэльбэн заһажа, хаба шадалаараа колхоздоо туһална.

ЗАЛУУ ҺААЛИШАДАЙ ЭДЭБХИ

«Победа» колхозой Бага-Куналейн залуушуулай һаалиин фермынхид Хёлгын совхозой залуу һаалишадай уряалаар Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн угтамжада бэлэг болгон һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, тэрэнэй үнэ сэнгые хямдаруулха гэжэ уялга абаһан байнад. Гадна Бага-Куналейн залуу һаалишад өөһэдынгөө эрдэм мэдэсые саашадаашье дээшэлүүлхэ, залуушуулай хэблэлдэ захил олоор хэхэ, мүн хамтынгаа байрануудые ариг сэбэр байлгаха гэжэ шиидэбэ.

Г. ГРОМОВ.

Манай республика дотор жэл бүри олохон хүнүүд дээдэ һургуулинуудта, техникумүүдтэ һуралсажа байдаг. Гансахан Буряадай хүдөө ажахын институт 10 гара мянган мэргэжэлтэдые бэлдэжэ, хүдөө ажахын хүдэлмэридэ эльгээгээ. Эндэ һураһан агрономууд болон зоотехнигүүд гансашье манай республика дотор бэшэ, мүн оронойнмнай бусад область, хизаарнуудта ажаллажа байдаг. Зураг дээрэ: хүдөө ажахын институдай экономическа факультедэй студентнүүдтэ бухгалтерска тоо бүридхэл заажа байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

АМАН ЗОХЁОЛОЙ ДЭЭЖЭ СУГЛУУЛХА

Арад зон гээшэ аман зохёол соогоо ажал хүдэлмэри, олониитын, гэр бүлэ доторой харилсаан тухай, мүн ондоошье үйлэ хэрэгүүд тухай харуулһан байдаг.

Энэ талаар буряад арад зоной аман зохёол угаа баян: богонихон хошон үгэнүүдһээ эхилээд, «Абай Гэсэр» хүрэтэр айхабтар олон һонирхолтой, удха түгэлдэр бүтээлнүүдые багтаан абанхай.

Тэрэ тоодо Баргажанай буряадуудай хубита бии. Эндэхи үльгэр, онтохо, дуун гэхэ мэтэнүүдые шэнжэлхэдэ, урданай хаанта засагай үедэхи арад зоной тэмсэл угаа элеэр харагдана. Мүн бүри үни холын сагташье бүтээгдэһэн зохёолнууд бии.

Хэдэн зуун жэл соо арадай оюун ухаанда хадуугдан хүрэжэ ерэһэн түүхын, турын, хатарай, ажалай, революционно дуунууд; үльгэр болон таабаринууд, онтохонууд болон бусад янза түхэлэй зохёолнууд Баргажанда олон.

Теэд дуунуудые абажа үзэел даа. «Дуун гээшэ арад зоной һанаа сэдьхэлэй толи» гэжэ хэлсэдэг ааб даа. Энэ тон зүб. Ажабайдалай бүхы талые үнэхөөр толи дээрэ мэтэ эли тодоор харуулһан бадагууд барагдашагүй гэхээр лэ.

Тэдэнэй олонхидынь социальна талааран ехэ хурса удхатай. Ангиин болон национальна дарлалта, басагадые худалдалга, наймаалжа абалга, юрын хүнэй зоболон гашуудал гэхэ мэтын темэнүүд арадай оюун бодол соо гүнзэгы бүхөөр хадуугдажа, аман зохёол соо мүнхэроо.

Жэшээнь, эхэнэрэй эрхэгүй байдал тухай урдань иигэжэ дуулададаг һэн ха:

Үлгытэй байхадамни
Өөрын гэжэ үргөөд,
Үндэр ехэ болоходомни
Үнеэгээр яахыем андалдааб
даа.

Мансытай бага байхадамни
Манай гэжэ үргөөд,
Мандагар ехэ болоходмни
Малаар яахыем андалдааб
даа.

Яаһан энэ уран хурса найруулгатайб! Иимэ дуунууд юрэнхыдөө зэргэсүүлгэ, (параллелизм) гэхэ мэтын уран һайханай онол аргануудые хэрэглэнхэй.

Мүн урдань эндэ үльгэрнүүд ехээр хэлсэгдэдэг байһан.

Совет засагай үедэ Баргажанай буряадай аман зохёолой шанар шэнжэ ехээр хубилаа. Тэрээнэй бүхы янза түхэлнүүдтэнь социально-экономическа, культурно-ажаһуудалай ехэ хубилалта, дэбжэлтэнүүд эли тодоор элирхэйлэгдэнэ. Илангаяа Коммунис парти, Ленин тухай зохёолнууд олон. Жэшээнь, агуу ехэ багша, парти тухайдаа баргажанайхид иигэжэ дууладаг:

Уһан далай гаталха
Ута пароход һайхан даа.
Урданай хуули унагааһан
Ульянов багша һайхан даа.
Хара далай гаталха
Хабатай пароход һайхан даа.
Хаанай хуули унагааһан
Коммунис парти һайхан даа.

Мүнөөнэй дунууд соо лирикэ бии.

Хабтагай сагаан Тураахиндаа
Хонидоо манадаг жаргалтайб.
Холшор залуухан амарагтаяа.
Ханилан ябадаг жаргалтайб,—

гэхэдээ яһала гүнзэгы удха харуулаа бэшэ гү?

Иимэ, иимэнүүд арадай аман зохёолой дээжэнүүдые бидэ багшанар хаба шадал соогоо суглуулжа байнхайбди. Хэдэн зуугаад үльгэр, дуу, онтохо, таабаритай болонхойбди. Энэ хүдэлмэреэ саашадаашье үргэлжэлүүлхэбди.

Тиигээд нютаг нютагтаа бултаараа иимэ хүдэлмэри ябуулжа байя гэжэ уряалха байнабди.

Г. ДАМБАЕВ,
Д. ТАНГАНОВА,
Барханай дунда һургуулиин багшанар.

Новосибирск хотодо энергетигүүдэй Сибириин научна шэнжэлэлгын институт хүдэлнэ. Тус институт СССР-эй энергетикэ болон электростанциин министерствын нарин тоо бодолгын нэгэ центрынь болоно. Зураг дээрэ машинын пультын дэргэдэ.

АПН-эй фото.

...НОМОЙ ...АҺАГ

ШЭНЭ ҮЗЭГЛЭЛ

...салай 1967—68 онуудта... шэнэ үзэглэл Буряа...номой хэблэлһээ гараад, рес...ын эхин һургуулинуудта ... таража ошонхой. Тус ...ые ород хэлэн дээрэ най...ан автор К. А. Олзоев ха...урданьшье үзэглэл зохёоһон ... Гэхэтэй хамта хуушанай ... эхин буряад һургуулинуу...рилтэ һайса мэдэхэ, тиимэ...ород хэлэнэй орёо хүшэр ...үүдые хараадаа абаһан, ...удэй тордиһогүйгөөр унша...ураха аргатайгаар найруул...айха юм.

...ань зохёоһон үзэглэлээ үн...рнь хубилган найруулхые ...һон байна. Хуушан ном... жэшээд үзэхэдэ, шэнээр ...оһон үзэглэлэйнь бүхы ...ууд хубилгагдаа.

...өө нютагуудай буряад үхи... түрүүшынхеэ һургуулиин ... алхажа ороходоо, хэнэй...мэдэхээр, багшатайгаа өөрын ...н буряад хэлэн дээрэ хөө...э бшуу. Бэшээд, уншаад...урахадаа буряадаараа һура...ь гайхалгүй аабза. Ород хэ...о мэдэхэгүй гү, али нэгэ...гэ холбожо эхилһэн үхи... түрүүшын үдэрһөө бэрхэ...й дайралдана гээшэ. Тии... номой автор энэ мэтын бэр...нүүдые хараадаа абаһан, ...хүшэр үтүүлэлнүүдыень ...үүлһэн. ульгамханаар ун...аргатай болгоһон юм.

...иень хэлэхэдэ, ород үзэ...й танилсажа, ородоор ун...һурахань тиимэшье бэрхэтэй бэшэ гэжэ һанагдаха... Үхибүүд буряадаар уншажа һурахадаа ород үзэгүүдтэй танилсана ха юм. Бэрхэшээлэйнь гол шалтагаан юуб гэхэдэ, буряад үхибүүд ород үгэнүүдэй удхые, шэнжэ түхэлые даб дээрэ тайлбарилха аргагүй байдаг гү, али аялган ба хашалган үгэнүүдэй холбоо барисаае илгаруулдаггүй гээшэ.

Үзэглэлэй хуудаһануудые һэхээд үзэхэдэ, элдэбын зүйлнүүдые харуулһан гоё гэгшын зурагуудтай танилсанабди. Үхибүүд хараһаар лэ дурлаха, зүйл бүхэнэйнь нэрэнүүдые (уншажа үшөө шадахагүйшье һаа) заатагүй нэрлэхэ байна бшуу.

Гадна номой түрүүшын хуудаһануудта нэжээд үзэг хабсаргагданхай. Үхибүүд даамайгаар танилсаад, өөрын дадалтай болоно. Номой саашанхи хуудаһануудта хоёр-гурбан үзэгүүдые харанабди. Ород хэлэ мэдэхэгүй үхибүүдэй арга боломжонуудые хараадаа абажа, номой автор зарим үзэгүүдыень удаадахи хуудаһанда хабсаруулһан байна. Энэнь ехэ һайн гээшэ. Нэгэ үзэгөө оло дахин дабтахадаа үхибүүд ульгамханаар уншажа һурадаг.

Хуудаһан бүхэндэнь сюжетнэ зурагууд олоор оруулагдаһан юм. Зурагуудай удхые тайлбарилһан үгэ бүхэн үе үеэрөө һалгаагданхай, таһалагданхай, уншахада хүнгэн болгогдонхой. Шэнэ һонин зарим үгэнүүдынь буряадшалагдаһан байна. Энэ мэтыень методикын талаһаа хараад үзэхэдэ, яһала зүбтэй гээшэ.

Үзэглэлэй түгэсхэл шадамар бэрхээр зохёогдоһон. һаяшаг танилсажа байһан шэнэ һонин үгэнүүд номой удаадахи хуудаһануудта хабсаргагдаһан богонихон рассказууд соо олоор дайралдана. Ушар тиимэһээ үхибүүдэй хэлэн улам түргэноор баяжаха байна бшуу. Хэрбээ хуушан үзэглэл дотор уншахаар зорюулагдаһан зарим зүйлнүүдынь эмхигүйшэгөөр зохёогдоһон һаа, харин шэнэ ном тад ондоогоор найруулагдаһан байха юм. Жэшээнь, һургуули, бүлэ, саг гэхэ мэтын хубинууд тааруулагдажа хабсаргагдаһан байна.

Урдань үшөө дайралдаагүй байһан шэнэ һонин үгэнүүдые тон зүбөөр хэрэглэхэһээ гадна, элдэб түхэлэй предлогуудай удха шэнжые автор тайлбарилан харуулна.

Тиигэбэ ябабшье зарим тэды дутагдалнууд бии гэжэ һаналтай.

Үзэглэлэй хубиин бүхы материалнуудые үшөө һонирхолтой, хүмүүжүүлхы удха шанартай болгохоор байгаа. Столбитууд соо хабсарагдаһан үгэнүүд темынгээ талаар адлирхуу удхатай байха аад, тушаалдаһан юумэн дайралдашана. Удхаараа хүтэрхы, һонирхолтой болгохо арга бии байгаа ха юм.

Мүн глаголоор хоморхон мэдүүлэлнүүд хэмһээ олоор ушаралдана. Глагол шадамараар хэрэглээ һаа рассказхан бүхэниинь эли тодо, һонор болоожо үгэхэ бэлэй.

Р. ТУМУРОВА,
багша.

КАПИТАЛИС МОНОПОЛИНУУД—ИНДИДЭХИ ХАРХИСУУДАЙ ТҮШЭГ ТУЛГУУРИ

Бэеэ даанги Индиин хорин жэлэй хүгжэлтын замынь ажал капитал хоёрой хоорондын таһалгаряагүй зүрилдөөнүүдэй һүжэрэлгөөр үнгэрһэн, энэнь национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй ашаг үрые үбэршэлхэ гэдэг монополис буржуазин политическэ түхэл шэнжые яһала элеэр харуулаа.

Харин, түрүүшын ээлжээндэ Англиин капитал мүнөө хүрэтэр Индиин экономикодо горитойгоор нүлөөлдэг байгаашье һаань, капиталис харилсаа орон соогоо бэхижүүлхэ гэдэг эндэхи үйлэдбэриин эзэд урдуур гаранхай.

Англиин эзэрхэжэ байха үеэр монополис зарим бүлэгүүд Индидэ бүридэһэн байгаа. Тэдэнэй тоодо Тата, Бирла, Далмия, Джайна, Хирачанд, Сингхани, Гоэнка гэжэ концернүүд оролсоно. Энэ талаараа колониальна Инди онсо илгаатай байһан: экономическа һулаар хүгжэһэн ондоо нэгэшье гүрэндэ политическэ бэеэ даанги байдал түйлаагүйдэнь нютагай капиталис монополинууд бии болоогүй юм.

Бэеэ даанги болоһоной һүүлээр Индиин национальна буржуазин эмхидэн бүридэлгэнь тэрэнэй монополис дээдэ талынхидай онсо хүсэтэй бололгоор үдэшэгдэө. Жэшээлхэдэ, энгэй капиталис һалбарииe—плантаци, үйлэдбэри, банкын хэрэг, страховани, худалдаа наймаан гэхэ мэтые—абаад үзэбэл, Индиин ба хари гүрэнүүдэй 50 томо фирмэ, компанинууд (тэдэнэй олонхинь хоорондоо нягта холбоотой) энэ һалбариин 70 процентые хинан зонхилжо байдаг.

Монополис 11 бүлэг лэ—Тата, Бирла, Далмия, Сингхания болон бусад—промышленна томохон компанинуудай гурбанай нэгэ үлүүтэйе мэдэлдээ орууланхай. Тата гэжэ концернын мүнгэн һангай—промышленна «хаан түрэ» 120 гаран компаниие хинажа байдаг. Джагилал Камплапатын монополис бүлэг орон доторхи гурил, ургамалнуудай тоһо гаргалгаһаа эхилээд, металл болбосоруулдаг, химическэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг предприятинууд хүрэтэрөө 42 компаниие хиналтадаа абанхай. Пумаажан бүдэй, саахарай, будагай үйлэдбэриин 27 компаниие Мафатлалай бүлэг мэдээлжэ байдаг юм. Саахарай үйлэдбэридэ барилгада, уһан замда, банкын хэрэгтэ Валчандын бүлэг (24 компани), машина бүтээлгэдэ, энээнтэй холбоотой һалбаринуудта, оптово наймаанда Махиндрай бүлэг ябуулга хэнэ.

Индиин капиталистнуудай ябуулга «хуушанай» зонхилхы капиталис нэгэдэлнүүдээр хизаарладаггүй байһаниинь мэдээжэ. Индиин бэеэ даанги болоһон жэлнүүдтэ үйлэдбэриин шэнэ эзэд урган гараад, капитализмын «үргэдэн» хүгжэһые, тайлбарилан хэлэбэл, экономико-географическа шэнэ районуудта тарааһыень харуулаа. Мүнөө орон доторнь капиталистнуудай 240 тухай бүлэг бии юм. Эдэнь шэнжэ түхэлөөрөө национальна томо буржуазида хамаадана. Капиталис эдэ «шэнэ» бүлэгүүдэй хүгжэлтэ ба экономическа талааран бэхижэлтэнь гүрэнэй һалбариин хүгжэлтэһөө түрүүлэнхэй.

Индиин «шэнэ» буржуазин дэбжэлтые Джайнарай бүлэгэй жэшээ дээрэ эли тодоор харуулжа болохо байна. Уттар-Прадеш гэжэ штадай помещигүүдэй энэ уг гарбалтан Индиин бэеэ даанги болохын урда тээхэнэ үйлэдбэрилхы ябуулгаяа үргэдхэһэн юм. Бэеэ даанги байдалтай болоһон жэлнүүдтэ Джайнын бүлэг өөрынгөө нүлөөе улам бэхижүүлжэ, акционерно капиталай олзо оршын талаар түрүү һуури эзэлээ. Ороной энгэй банк—«Панджаб нэшнл бэнк» тэрэ бүлэгэй түшэг тулгуури болоо. 50 мянга шахуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад Джайнын предприятинуудта ажаллана.

Капиталис дундуур үйлэдбэриин эзэдшье түргөөр баяжана. Жэшээлхэдэ, 1956 онһоо 1963 он болотор хүлһэнэй 10-һаа 99 хүрэтэр хүдэлмэришэдтэй фабрикантнуудай тоо гурба дахин нэмэжэ, 14 мянгаһаа 47 мянга хүрэтэр олон болоһон байна. Дурдагдаһан бүлэгтэ хабаатай капиталистнуудай тоо мүн лэ иимэрхүүгээр олошороо гэжэ хэлэхэдэ болохо.

Банкнуудай хэрэгтэ энгэй капитал үлэмжэ үүргэ дүүргэдэг. 1965 ондо энгэй 270 банк Индидэ бии байһан юм. Тэдэнэй бүхы мүнгэ зөөринь 26 миллиард рупий болодог байһан. Энгэй капиталис табан томо банк финансын талаар зонхилхы зэргэтэй байдаг... Мүнгэ зөөри хиналта дороо абаһан банкнуудай эзэд худалдаа наймаанай, промышленностиин ба мүнгэн һангай талаар асари ехэ импери бии болгохын тула тэрэниие хэрэглэдэг»,—гэжэ Индиин мэдээжэ экономист, доктор Гьян Чанд бэшэнэ.

Монополинуудай экономическа хүсэ шадалай хүгжэлтэ—Индидэхи хархис хүсэнүүдэй дура зоргоороо аашалалгын гол нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Ороной улас түрын байдалдахи гол хараа шэглэлые эзэлэн абаха гэһэн һэлэлгэсэ Индиин томо буржуази нюунагүй. һүүлэй бүгэдэ нийтын һунгалтаһаа (1967 оной апрель) хойшо монополинуудай үзүүлһэн мүнгэн туһаламжань түбэй парламентдахи түлөөлэгшэдөө 2,5 дахин олошоруулхадань «Свастантра» партида туһалаа. Ороной хуули гаргалгын зургаануудта 60 томо капиталист һунгагдаһан байна. Монополистнууд политическэ фронт дээрэхи добтолгоёо улам үргэдхэхөөр шиидэнги.

Индиин промышленностиин шухала шухала һалбаринууд гүрэнэй һалбарида хабаатай гэжэ соносхогдонхой. Зүгөөр, политическэ, худалдаа наймаанай талаар холбоо барисаа үргэнөөр хэрэглэн, монополис капитал үнгэтэ металлурги, хими, машина бүтээлгэ, хүндэ индустриин шухала һалбаринууд худар харгы гаргаһан байна. Гүрэнэй аппарадай ба томо баяшуулай хоорондохи харилсаае тодорхойлон харуулхадаа, капиталист Г. Бирла иигэжэ хэлээ: «Правительствын гэшүүд маанадта номнол уншадаг, заабаришалдаг. Бидэ үсэрэлдэдэгбди, тиигэбэшье бидэнэй хоорондохи харилсаан һайн байдаг. Правительство үйлэдбэриин эзэд хоёрой хоорондо нягта харилсаан бии гэжэ нэгэшье таламнай мэдэрдэггүй. Тиигэбэшье үгэ хүүрээ ойлголсожо ажалланабди».

Томо капиталай засаг гансашье завод, фабрика, электростанци; рудник ба банкнуудаар хизаарланагүй. Мүнгэн һангай ехэ баяшуул политика ба дипломатиин талаар юрын хүнүүдэй ухаан бодолые хиналта дороо барижа байха һанаатай. Тиимэл ушарһаа Индиин томо монополистнууд хэблэлэй хэрэгые онсо абьяастайгаар гартаа абана. Юуб гэхэдэ, хэблэл гээшэ олониитын-политическэ ажабайдалда сэхэ нүлөөлдэг ха юм. Монополис арбан бүлэг бүхы газетэнүүдэй тиражай 40 шахуу процентые (4.6 миллионой 1.8 миллиониие) мэдэлдээ орууланхай.

Монополистнуудай социально-экономическа хараа бодол Индиин худалдаа наймаанай-промышленна палатын Федерациин съезд дээрэ энэ оной хабар эли тодоор найруулагдаа һэн. Хүдөө ажахын, транспортын, портын, ажахын талаар гүрэнэй һалбариин ябуулгые хизаарлаха, экономикын бусад хубиие нютагай ба гадаадын энгэй капиталда үгэхэ гэһэн эрилтэ томо капиталистнууд табина. Түсэблэлтын комиссиие зүбшэлхы зургаан болгожо, захиргаанай али бүхы эрхэһээнь хаһаха гэһэн эрилтэ монополинууд табина бшуу. Помещигүүдэй, кулагуудай ажахынуудые капиталис хүдөө ажахын предприятинууд болгон хубилгаха хэмжээнүүд хүдөө ажахын талаар һанамжалагдана.

Зүгөөр, томо капиталай, дотоодын хархис этэгээдүүдэй добтолго Индиин түрүү үзэлтэнэй, демократическа хүсэнүүдэй улам ургажа байгаа эсэргүүсэлгэтэй ушарна. Саашанхи хүгжэлтэ тухай гол асуудал шиидхэхэ тэмсэл орон доторнь улам хүсэтэйгөөр бадарна.

Индидэ түргөөр бүридэжэ байгаа пролетариат (бэеэ даанги болоһон жэлнүүдтэ үйлэдбэрилдэг промышленностиин кадр хүдэлмэришэдэй тоо 2,3 миллионһоо 3,9 миллион хүнүүдээр олошороо), ажалша таряашадай, ремесленнигүүдэй, түрүү интеллигенциин түлөөлэгшэд томо капиталай эзэрхэлгэдэ эсэргүүсэн, оронойнгоо дэбжэлтын, демократическа хүгжэлтын түлөө улам эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Национальна конгресс гэжэ партиин Бүгэдэиндиин комитедэй һаяын сесси дээрэ үгэ хэлэгшэд банкнуудые уласай мэдэлэй болгохо, монополинуудай засаг ба нүлөөе хизаарлаха гэһэн шанга эрилтэ табяа. Ехэ буляалдаа, арсалдаа хэһэнэй һүүлээр, банкнуудта «социальна хиналта» табиха гэжэ зүблэрһэн шиидхэбэри абтаа. Эдэнь иимэ зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн Уласай кредитнэ соведэй хүтэлбэри доро хүдэлхэ юм. Эрид шууд хубилалта хэхын түлөө тэмсэлдэхи алхам мүн гэжэ энэ шиидхэбэриие Индиин олониитэ сэгнэнэ.

Зүүнэй тала баридаг, монополистнуудта эсэргүү бүхы хүсэ нэгэдүүлхые, томо капиталистнуудаар дэмжэгдэдэг баруунай аюулда эсэргүү һөөргэдэһэн добтолго хэхые Индиин демократическа, патриотическа хүсэнүүд эрмэлзэнэ. «Хүн зониие хүдхүүлан мэхэлхын тула, тэдэнэй дураа гутанги байдал һамбаашалха гэдэг буруу үзэлтэнэй ааша тушаа арад зон дуугай байха ёһогүй.—гэжэ «Пэтриот» газетэ бэшэнэ. Хархис этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн эрид шууд тэмсэхэ гээшэ бүхы энэдхэг зоной нангин уялга болоно... Социальна, экономическа дэбжэлтын талаһаа хараад үзэхэдэ, үсөөнхи хүнүүд баялиг ба засагые гартаа баряад, олонхи зониие мэдээлжэ зонхилжо байдатынь саашадаа тэсэхэ тэбшэхын аргагүй».

Монополист буржуазида эсэргүүсэн тэмсэгшэ Индиин түрүү, ушараа мэдэхэ хүсэнүүд капитализмда эсэргүү, дэбжэлтын ба экономическа бадаралгын арга боломжо оронойнгоо урда нээжэ үгэхэ социальна тулалдаа хэжэ байнхай.

Вл. ФЕДОРОВ,
(ТАСС).

УХИБУУДЭЙ ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТА

ШЭТЫН hУРАГШАД— МАНАЙ АЙЛШАД

Шэтын областиин 500 гаран hурагшад үбэлэйнгөө амаралтын үедэ тусхай поездоор хүршэ городуудаар аяншалга хэжэ ябанад. Маршрудынь: Шэтэ — Улаан-Үдэ — Иркутск—Ангарск.

Тэдэнэр Улаан-Үдэдэ ерэмсээрээ, промышленна предприятинуудаар айлшалhан, городой түүхэтэ газарнуудаар аяншалhан, музей, hургуулинуудта орожо үзэhэн байна.

Түрүүшынгээ үдэшэ шэтынхид Ленинэй орденто оперо, баледэй театрта ерэжэ, «Сэнхир Дунай» гэhэн балет хараа.

— Эндэтнай барилга ехээр хэгдэжэ байна. Үндэр сагаан байшангууд, hургуулинууд... Оперно театрьетнай ехэ гоёшоогообди. Үйлсэнүүдтэ олон залуушуул-студентнүүдые хараабди. Хожом хэн нэгэмнай эндэ hуражашье болохо, — гэжэ тэдэнэр омогтойгоор хэлэбэ.

Айлшаднай хойто үдэрынь эдир аяншалагшадай станциин экскурсоводууд ба hургуулиин багшанартай хамта түүхэтэ газарнуудаар ябаа...

Улаан-Үдын 29-дэхи дунда hургуулиин түүхын багша Р. С. Волосицкая манай автобусто оромсоороо, сүүмхэ соохоо олон фото-зурагуудые гаргажа, урданай ба мүнөөнэй Улаан-Үдэ тухай hонирхолтойгоор хөөрэжэ эхилбэ. hурагшад фотонуудые ехэл hонирхожо харанад. Аргагүй анхаралтайнууд.

Революциин урда тээ Верхнеудинскдэ промышленна предприятинууд үгы, купецүүдэй хэдэн магазинууд лэ байhан. Больница тухай хэлэлтэшьегүй даа.

Мүнөө теэд ямар болошооб? «Улаан-Үдэ Сибириин гоё hайхан городуудай нэгэн болоо. Энэниие бидэнэр мүнөөдэр хоёр нюдөөрөө харанабди. ЛВРЗ-гэй, «Электромашина», нарин сэмбын фабрика болон бусад предприятинуудай гаргадаг продукци ганса Совет орондо бэшэ, хари гүрэнүүдтэшье мэдээжэ болонхой. Городто соёл культура түргэноор хүгжөө. Тэрэнэй жэшээ — гоё театрнуудай ордон, училищи, техникум, институдууд, библиотекэ, музейнүүд болоно. Эдэ бүгэдэ багшын хөөрөөн дээрэhээ улам элирнэ.

Революционернүүд, большевигүүдэй дурасхаалда табигдаhан хүшөөнүүдые Шэтын үхибүүд hонирхожо хараба.

Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ проспектээр автобус ябаhанаа годиржо, Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсөөр баруулжаа шуумайба.

Багша-экскурсовод Раиса Сергеевна гоё hайхан гэрнүүд, магазинуудые хүргөөрөө заажа, hүүлэй арбан жэлэй турша соо юрэдөө ехэ барилга хэгдээ,—гэжэ омогорхон ажаглана.

Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсын хажуу тээхи нэгэ талмай дээрэ 5 революционертэ бодхоогдоhон хүшөөгэй хажууда үхибүүд хүрэжэ ерэбэ. (Зураг дээрэ).

Улаан-Үдын түмэр замшад революционернүүдэй нэрые хүшөө табижа мүнхэлөө. «Бидэ, hурагшад, аха нүхэдэйнгөө баатаршалга, сүлөөтэ эрхэ байдал, жаргал бидэндэ олгохын түлөө тэдэнэй тэмсэhыень хэзээдэшье мартахагүйбди. Зүрхэн соогоо хадагалжа ябаха ёhотойбди. Энэ нангин газарта хүнүүд, hургуулиин hурагшад хододоо ерэжэ, баглаа сэсэгүүдые хододоо табижа байха ёhотойбди»—гэжэ үхибүүд тангариглана.

Энээнэй удаа автобус шэлэй завод ошобо. Шэтынхид Илалтын проспектдэ табигдаhан дурасхаалай танк, Октябрьска райондо оршодог нарин сэмбын, ноохо угаадаг фабриканууудта айлшалhан байнад. Тэдэнэй hүүлшын маршрут—ЛВРЗ...

Шэтын областиин hурагшад нигэжэ хоёр үдэрэй туршада Улаан-Үдэ хотоор аяншалhанайнгаа hүүлээр аян замаа саашань үргэлжэлүүлээ.

М. ЦЫРЕНОВ.

РЕПОРТАЖ

ҮРГЭН БУРЯАД ДАЙДААРНА ҮБЭЛЭЙ ТҮЛЭГ ЕРЭЭЛ ДАА...

Байгалай үмэнэхи нютагуудаар буурал сагаан үбэл түлэг дундаа. Илангаяа манай хизаарта, тэрэнэй эгээн ехэ хүйтэн улаирлай тогтодог газарта, үбэл гэээшэмнай жэлэй дүрбэн сагай тон лэ шэмэрүүн үе гээшэ бэзэ.

Урда сагтаород арад сагаан жабараар тооhорhон үбэлэй түлэг хаhада тайбан байдалай, элүүр энхын hайндэрэй найр зугаа үнгэргэдэг байhан. Тиихэдээ эреэ маряан гоёлой хубсаhа үмдэжэ найрладаг, моридые зэргэшүүлэн хүллэжэ, дугаагай хонхын жэнгирээ таhалдуулангүй, дуутай шуутай гүйлгэдэг, мүн hолоомоор хэгдэhэн мануули мэтэ бог үлэгдэл галдадаг байhан гэхэ. Хуушанай энэ заншалта hайндэр мүнөө манайшье үе сагта найр зугаатай үнгэргэгдэдэг болоо.

Үнгэрhэн амаралтын үдэр Улаан-Үдэ хотымнай гудамжа, талмай, стадион, паркнуудаар хүн зон хүхюу сэнгэлигээр Байгалай үмэнэхи буурал үбэлэй hайндэрые тэмдэглээ. Эндэ багахан үхибүүдhээ эхилээд үндэр наhата үбгэд, хүгшэд хүрэтэрөө өөдэ уруугаа hүндэлэн хүл мүр алданад. Хараhан лэ газарта элдэб хубсаhа, баг үмдэhэн хүнүүд хатар наадаанай дүхэриг, зэргэдэ хүхюу зугаа дэлгэнэд.

Городой соёлой, амаралтын паркhаа үглөөнэй 11 сагта hайндэрэй ёhолол эхилбэ. Үбгэн Мороз, Снегурочка, мүн ородой гурбан баатар түрүүтэй hайндэртэ хабаадагшад гоёор шэмэглэгдэhэн автомашинанууд болон зэргэшээ моридоор дугаагай хонхо хангинуулан тэндэhээ мордобод.

Нээмэл машина дээрэ зогсоhон Үбгэн Мороз Снегурочка хоёр үйлсөөр зогсожо үдэшэhэн улад зониие Шэнэ жэлээр амаршалан, тэдэнэй ажал хэрэг, ажабайдалда амжалтануудые хүсэнэ, хэтын жаргал юрөөнэ. Автомашинанууд, зэргэшээ паарнууд хойно хойноhоо hубариллан Трактовая үйлсөөр уруудаад, Илалтын проспектээр хойшоо табилуулбад. Уданшьегүй эндэ оршодог түб хотымнай нарайлалгын байшангай дэргэдэ хүрэмсөөрөө Үбгэн Мороз машинаяа байлгажа, алтан дэлхэй дээрэ мэнэ hая мүндэлhэн хүүгэдые зол жаргалта ажабайдалай замда юрөөбэ. Нарайлалгын гэрэй хүдэлмэрилэгшэд ородой хүндын гуримаар Үбгэн Мороздо хилээмэ, дабhа барюулба. Үбгэн Мороз харюудань үргэлжэ ябаhан туламаа үдалжа, багашуулда дамжуулхыень бэлэгээ барюулна.

hайндэрэй энэ поезд удаань Гэрлэлгын ордон тээшэ сэхэ шэглэн табилуулба. Эндэхи директор Лира Семеновна Лыхарь айлшадаа хүндэтэйгөөр угтажа, анха түрүүшынхеэ гэр айл болохоёо байгшадтай танилсуулна. Тиигэжэ Үбгэн Мороз авиазаводой токарь Г. Дудник, горпромторгын наймаалагша Р. Митрофанова; Совет Армиин офицер А. Борожко, 36-дахи hургуулиин багша В. Китаева гэгшэдые халуунаар амаршалжа, бэлэг сэлэгээ хубаана.

ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй hууринай Комсомольско талмай тон hайханаар шэмэглэгдэнхэй Шэнэ жэлые угтаа hэн. Тэндэ мүльhөөр бүтээгдэhэн хэрэмэй шэнжэтэй hарха-барха барилганууд, түлгүүр бариhан Үбгэн Мороз болон бар тайгын баатар баабгай хүрэтэрөө баран бии. Талмай дээрэ үхибүүдэй сэнгүү шууяан, оркестрэй иргүү аялга доро хатар наадан, бал-маскарад түлэг дундаа хүхинэжэ байба. Эгээл энэ үедэ hайндэрэй поезд эндэ ерэжэ, айлшан Мороз тэндэхи ханитаяа золгоно. Амаршалгын үгэнүүд талмайн зэдэлтэр сүүряатана. Буряадай гигант—ЛВРЗ-тэй хүдэлмэришэдые Үбгэн Морозой халуунаар амаршалан юрөөхэдэ, талмай дээгүүр баяр, hайшаалай үгэнүүд хүгжэм, дуунтай нэгэдэн ханхинана.

Байгша үбэл хэзээ хэзээнэйхиhээ дулаан гэжэ улад зоной хэлсэдэг байбашье, «үйлсэ гудамжаар Үбгэн Морозой гарахада янгинашабал»—гэлсэхэ абяан хаа хаанагүй гарана. Үнэхөөрөөшье энэл үдэр үргэлжэ жабартай, солгёон уларил Улаан-Үдэдэ тогтобошье, энэнь улад зоной урмые улам баясуулаа хэбэртэй. hайндэрэй зүүтаа дуун хаа хаана замханагүй.

Түмэр замшадай клубай дэргэдэхи стадион дээрэ hагса бэгсэ ёлконууд бодхоогдонхой. Тэндэ конькигаар hолжоргошод, ехэнхинь залуушуул, дундаа урилдан сэнгэнэ. Город соогуур аяншалан айлшалжа ябаа Үбгэн Морознай мүн эндэшье хүрэжэ, залуушуулые спортын үргэн замда юрөөбэ.

Удаань Үбгэн Мороз шэлэй заводой хүдэлмэришэдэй hуурин тээшэ hайндэрэйнгөө поездые шэглүүлбэ. Тэндэхи үйлсэ, талмайнуудаар урда мэтэ найр наадан зэдэлнэ. Тэрээндэ хабаадагшад дүхэриглэн байжа Үбгэн Морозые, тэрээнтэй суг ерэлсэгшэдые хүндын ёhоор угтан абабад. Эндэ Үбгэн Мороз зугаа наада нилээд эмхидхэжэ, улад зондо бэлэг сэлэгээ дэлгэhэн байна. Тиихэдээ шэлэй заводой хүдэлмэришэдые «Энэ сэлмэг сэнхир огторгой мэтэ hаруул шэлнүүдые эхэ орондоо улам ехээр бэлэглэжэ байгты»,—гэжэ юрөөгөө.

Революциин талмай дээрэ хүн зон эгээл олон байба гээшэ хаш. Тэрэньшье зүбтэй, юуб гэхэдэ, эндэ городоймнай түбэй томо ёлко оршоно. Хоёрдохёор, хүн зоной гол сүбаса эндэл hэм шуу. Мүнөө эндэ хаа хаанагүй гал түүлэгүүд улаабхилжа, шорлогдомол шашлыгуудшье шарагдана, хатуу арзашье аягалагдана. Хуушанайород гуримаар хубсалhан басагад, бэреэдүүд хүhатай томо самоварнуудые бусалгажа, энэ тэндэ тахир хоолойгоор утаа бааюулнад. Боолтотой бэлэн бэлэгүүдые, сахариг халаашануудые наймаалжа, хоншуу халуун сай аягалжа, элдэб зүйлэй элеэ хоол дэлгэн байhан тэдэнэр сүлөө забдагүй, урматай хүхюун ажалланад.

Энэ үедэ «Анхарагты, анхарагты! hайндэрэй поезд талмай дээрэ ерэбэ»,—гэhэн үгэнүүд репродукторhаа зэдэлнэ. Эндэ байгшадай үмэнэhөө зулгы залуухан басаган Үбгэн Морозые ород ёhоор золгожо, Байгалай үмэнэхи баян хангай нютагуудаарнь айлшалжа байhандань амарна. Хүндэтэйгөөр угтуулhан Үбгэн Мороз hэгшэжэ, улад ... юрөөл табин найр зугаагай ... рие тээшэ шэглэбэ. Зоомол... нын узуурта залуушуул ... сугларанхай. Эндэ хүхюун ... дэн, шог зугаа... Юуб гэхэд... лээд үндэрхэн мүлимэл мо... хана өөдэ абиржа оройдонь ... hэн габшагай хүниие бүхэ... нийой шарагдаhан мяхан ... жэ байгаа ха юм. Хүн бүхэ... хүү тэрэ бэлэгтэ хүртэхые ... бэшье, шэлдэн мүлимэл ... өөдэ шэртээд лэ, шомшоро... хэ баатай байба. Бэедээ ... ги барагхан лэ хүбүүд ... өөдэ шармайбашье, шадала... раад шобторон буудаг бай...

Хатар, хүгжэмэй, дуу ... түлэг дундаа боложо ба... шаргада хүллэгдэhэн з... морид дугаагай хонхо жэ... лэн табилуулжа байгаа.

Тэдэнэй жолоошод «То... генерал» мэтэ, урбуулга ... дахатай үбгэд бардаас... зандарсагаалдан моридоо ... шарга дүүрэн үхибүүдые ... жээнэй гуримаар сэнгүүлэ... рэжэ байгаа hэн.

Элшэгүйхэн үбэлэй ... баруун уулануудай саагуу... ходошье, зэргэшээ моридо... яан, дугаагай хонхын жэ... Улаан-Үдын үйлсэ, тал... даар замхангүй, хүгжэм ... тай хаба нэгэдэн үдэшын ... та холуур сууряатажа бай...

Н. ЦЫБЕ...
Б. ЖАНЧИ...

ДАЛА НАhАТЫН ДАБААН

Аюша Гончикович Гончиков Ториин совхозой 4-дэхи отделениин мал ажалда бүхы наhаараа шахуу хүдэлжэ, мүнөө пенсидэ гаранхай. Тиигэбэшье Армаг голой Хужар гэжэ газарта hубай хашарагуудые харууhалжа байдаг хүбүү, бэридээ шадал соогоо туhалдаг.

Аюша Гончикович ажал хүдэлмэриингээ хажуугаар залуу наhанhаа хойшо ой тайгын ангай мүр мүшхэжэ, баян дайдын хэшэгhээ хүртэжэ ябадаг байгаа.

Мүнөө дала наhанайнгаа, боroho алхаhан Аюша Гончикович хүл хүнгэн, нюдэ хурса, шэхэ hонор зандаа. Хаа-яа хуушанайнгаа буу үргэлөөд, хүбшэ, хадаар гара... дуратай юм.

— Мүнөө жэл гурбадахи... болоо хүм. Тиигэжэ тух... —гээд үбгэжөөл маhаран ... тиигэбэшье дүрбэ-табан ... турша соо Хамар дабаа... соогуур «эhээ гээжэ» ябах... хори гаран хэрмэ олзотой б... —гэжэ Аюша Гончикович ... нэ.

Агуу ехэ Октябриин ой... hайндэртэ Ториин совхозо... болон Алцагай сомоной ... гүйсэдком үндэр наhата ... Хүндэлэлэй грамотаар шаг...

О. ГОМ...

Зэдэ.

ЭЛДЭБ hОНИН

Хэжэл далай

«Донбассэнергострой» трестын барилгашад 1968 ондо «далай бии болгожо үгыт» гэhэн юрэ бусын захил абаба. Юуб гэхэдэ, Новочеркасска ГРЭС-тэ дүтэшэг, станциин халуун уhанай мүрэн худар урдан оролог газарта, үндэр далангууд бодхоогдоод, 36 дүрбэлжэн километр талмайе хүреэлхэ юм. Зосоогуурнь багашаг даамбануудые барижа, тус бүридөө 50-hаа 80 гектар хүрэтэр талмайтай 83 сөөрэм тогтоохо. Энэнь сэбэр, дулаан уhатай «далай» болохо. Жэлдээ 70 мянган центнер загаhа үгэхэhөө гадна, 12 миллион жарадхайнуудые үдхэхэ даабаритай.

Б. ГЕРЦЕНОВ.

Донецк.

Таджикистанай Үбгэн Мазай

А. Н. Некрасовай мэдээжэ шүлэгэй геройн абарhан туулайнууд эндэ үдхэгдэдэггүйшье hаань, Хойто Таджикистанай Ява гэжэ кишлагай үхибүүд Абдуразак Артыковые Үбгэн Мазай гэжэ нэрлэдэг юм.

...Түргэн урасхаалта Сыр-Дарьягай арал дээрэ колхозой мал hүрэг бэлшэдэг байба. Энэ багахан аралые нарихан элhэн хоншоортой холбодог байhан. Теэд хадын түргэн горходто найдажа болохогүй. Гэнтэ уhанайнь нюруу 2—3 метрээр үргэгдэшэхэ. Мүнөө эгээл нимэ юумэн болобо. Нарихан элhэн хоншоор уhанай түргэн урасхаалда абтаад, аралые уhаар булажа эхилбэ.

...Энэ аюулай тохёолдоходо, колхозой фермые даагша Абдуразак Артыков уhанда абтаад байhан олтирогто арай шамайхан hалаар хүрэбэ. Айжа hүрдэhэн үнеэдые hала дээрэ тээгээд, эрье тээшэ абаашаа... Иигэжэ энэ зоригтой хүн колхозой бүхы үнеэдые абарhан байна.

Л. ЛЕВИТИН.

Душанбе.

Шархитай ноён

Нимэ шатар бүтээлгэдэ хоёр кубометр модон хэрэглэгдэhэн байна. Ушар юуб гэхэдэ, шатарай бодо бүхэнэй үндэрынь — дүшэн сантиметр, хюлгынь талмай хайша хайшаа метр хахад байна. Энэ юрэ бусын экспонадые Абрамцевска уран hайханай промышленна училищиин hурагшад урданай богородско hиилүүр дахуулан бүтээгээ.

Шатарай бодо дүрсэнүүд урданайород сэрэгшэдэй хуяг, дуулга үмдэнхэй, жада, hүхөөр зэбсэглэгдэнхэй. Хүбүүнhээ эхилээд ноён хүрэтэрөө липын дураhаар гүрэhэн шархи үмдэнхэй.

А. ЛОНГИНОВ.

Москва.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАhАА

БЕНДЖАМИН СПОК ГЭГШЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

НЬЮ-ЙОРК, январиин 6. (ТАСС). Вьетнамдахи дайн сэрэг буруушаагшадые хатуу хэмжээгээр айлгаха гэжэ бодоhон байбал, США-гай засагаархид «ехээр эндүүрнэ» гээшэ гэжэ үсэгэлдэр пресс-конференци Нью-Йоркдо хэхэдээ, эб найрамдалай түлөө американска мэдээжэ тэмсэлшэ Бенджамин Спок гэгшэ мэдүүлбэ. Вьетнам арадта эсэргүү дайнда хабаадалсахаяа арсадаг залуушуулые хүхеэхын тулада үгэсэлгэ хэhэн байна гээд өөрыень ба дайнда эсэргүү тэмсэлдэ хабаадагша үшөө 4 хүниие сүүдтэ үгэхэ гэжэ США-гай правительствын шиидэhэнтэй дашарамдуулан тэрэ мэдүүлгэ хэhэн байгаа.

Дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадагшадай ябуулгые хуули буса бэшэдэ тоолоноб гэжэ Спок тэмдэглэбэ. «Харин Вьетнамдахи дайн лэ ёhотойл хуули буса дайн гээшэ, тэрэ США-гай хүсэл зоригто зүришэнэ, тиимэhээ тэрэ дайнда хабаадалсахагүй гэhэн хүнүүд патриодууд гээшэ» —гэжэ хэлэбэ.

Сүүдтэ үгтэхэ болоhон уран зохёолшо Гудман гэгшэ дайнда эсэргүү хүдэлөөнэй США-да ургажа байhантай дашарамдуулан, правительствын абиртажа байhыень энэ баримта харуулна гэжэ мэдүүлбэ.

Спок болон тэрэнэй нүхэдые сүүдтэ үгэхэ гэhэн правительствын шиидхэбэриие США-гай түрүү эмхинүүд ба ажал ябуулагшад буруушаажа байна. Сан-Францискада армида таталгые болюулхын түлөө комитет засагаархидай энэ дура зоргоной аашада, дайнда эсэргүү хүдэлөөгөө улам шангадхажа харюусахыень хүн зониие үсэгэлдэр уряалба.

ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Вьетнамдахи дайн тухай олон материалнуудые хилын саанахи газетэнүүд январиин 6-да толилhон байна. Американска авиациин ходо хэжэ байгаа добтолгодо эсэргүү тэмсэлдээ ДРВ-е агаарай аюулhаа хамгаалха сэрэгүүдэй туйлаhан амжалтануудта хэблэл анхаралаа хандуулна. ДРВ-е бомбодохо ябадал болюулха гэhэн эрилтын бүхы дэлхэй дээрэ, тэрэ тоодо США-дашье шангадажа байhан тухай Вашингтонhоо ороhон корреспонденци дотор «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ. Тусгаарлабал, ФРГ-гэй социал-демократическа партиин правлениишье тэрэ эрилтые зүбшөөбэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Доктор Бенджамин Спок ба Вьетнамдахи американска агрессидэ эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагша бусад 4 ажал ябуулагшадые сүүдтэ үгэхэ болоhон тухай Нью-Йоркын газетэнүүд бэшэнэ.

Совет худалдаа наймаанай суднада дахинаа халдан добтолhонтой дашарамдуулан, США-гай правительствада совет ното эльгээгдэбэ гэжэ хилын саанахи хэблэл бүгэдөөрөө мэдээсэбэ. ДРВ-гэй порт ошохо совет суднануудай аюулгүй ябадалые хангаха талаар хэмжээн абтаха болоно гэhэн совет нотын hануулгые газетэнүүд онсо тэмдэглэнэ.

Аргентинын Коммунис партиин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан материалнууд прогрессивнэ хэблэлдэ мүнөөдэр толилогдоо.

Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар А. Дубчик гэгшые hунгаhан КПЧ-гэй ЦК-гай пленумэй тогтоол тухай пражска газетэнүүд мэдээсэнэ.

Болгариин газетэнүүд экономическа асуудалаар олон материалнуудые толилбо. «Экономическа эрид шууд дэбжэлтэ» гэhэн статья дотороо 1968 оной Болгариин арадай ажахын түсэбөөр табигдаhан зорилгонууд тухай «Труд» газетэ бэшэнэ. Болгарида шубуу үсхэбэрилгын ажалай амжалтатай хүгжэжэ байhан тухай «Земеделско знаме» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Правительственна гаргашануудые хороохо хэмжээ ябуулганuудые зохёохо гэhэн hэдэлгэдэ Лондоной газетэнүүд анхаралаа уридшалан хандуулна. Тэдэ гаргашануудые 1 миллиард фунт стерлингээр хороохо гэhэн зорилго ямар аргаар туйлагдаха ёhотойб гэжэ 20 час соо хэлсэhэнэйнгээ hүүлээршье правительство шиидхэжэ шадаагүй гэжэ газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Зэбсэгжэлгын бэшэ, харин социальна хэмжээ ябуулганuудай гаргашануудые хороохо гэжэ оролдодог министрнүүдые (тиимэ министрнүүд олонхинь гэжэ тоологдодог) консервативна хэблэл дэмжэнэ. Зэбсэгжэлгын гаргаша хороохододо эсэргүү тон шанга тэмсэл хархис, нүлөөтэ этэгээдүүд хэнэ гэжэ «Морнинг стар» газетэ hануулга оруулжа бэшэнэ. «Тэдэниие булиха хэрэгтэй,—гээд газетэ тэмдэглэнэ. —Мүнөөнэйнгөө түрбэлгүй ехэ зэбсэгжэлгые юхихо хэмжээндэ хүрэтэр хороожо шадаал hаа, Англи бүтэн үлэжэ шадаха юм».

«Трибуна мозовецка» гэжэ Польшын газетэ Бонной дайн сэрэгэй түсэбүүд тухай бэшэнэ. ФРГ-гэй далайн-сэрэгэй флодые үргэдхэхэ, атомна hомо тааруулжа табиха ракетнэ буу зэбсэгээр флодые зэбсэгжүүлхэ программа тухай энэ газетэ бэшэбэ. Тэрэ программынь НАТО-гой стратегическа заабаринуудтай холбоотой байха юм. Тэдэ заабаринуудые Бонн өөрынгөө эзэрхэг түримхэй зорилгонуудта ашаглана гээд газетэ мэдүүлбэ.

Түмэр замшадай «Локомотив» болон «Молот» кома... ээлжээтэ уулзалга хоккейгээр үнгэргэгдэжэ, «Локомот... манда 17:6 тоотойгоор илалта туйлаhан байна. Зураг дээрэ: ... командын воротагай дэргэдэ. Л. АПРЕЛОВЭ...

1968 ОНОЙ ТҮРҮҮШЫН КОНКУР... ХАБААДАЛСАХА БОЛОБО

МОСКВА. (ТАСС). Брюссельдэ үнгэргэгдэхэ 1968 оной түрүүшын уласхоорондын конкурсдо хабаадалсаха залуу хүгжэмшэдэй нэрэнүүд элирүүлэгдэбэ. Москвагай консерваториин проректор Н. Рюмнэй ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэhэнэй ёhоор, Брюсселиин конкурсдо хабаадалсаха эрхэ ологшод, барандаа дээрэ дурсагдагша хүгжэмэй дээдэ hургуулиие дүүргэгшэд болоно. Байгша оной хабар Брюссель ошожо, бэлиг шадабаряа харуулха эрхэ ологшодой тоодо пианистнууд В. Камышов (Я. Флиерэй ... С. Кручин (В. Горнос... класс), Е. Леонская (А... штейнэй класс) болон Е... кая (Л. Оборинной класс) ороно.

Совет хүгжэмшэдэй т... жо уласхоорондын конку... баадалсаха болоhон 18 ... Новицкая Октябриин ... циин 50 жэлэй ойдо зор... hан консерваториинтоо ... до түрүү hуури эзэлжэ, ... рүүшынгээ шагналда ... байна.

XX ЗУУН ЖЭЛЭЙ ХҮЛЬЭНЭЙ СЭРЭГҮҮД

НЬЮ-ЙОРК, январиин 5. (ТАСС). Холбоото Штадууд болбол Вьетнамда дай хэжэ байхадаа үнэхөөр союзнигууд үгы юм. США-гай гүрэнэй департаментын номнолой мэхэ гохые шалгажа үзөөд, Америкын хэблэл нимэ тобшолол гаргаhан байна. «Өөрынгөө hайн дураар, өөрынгөө хүсэ шадал ба зөөри зөөшэ хэрэглэн США-да туhалжа байhан нэгэшье орон үгы. Баалалтын хүсөөр, эдишэ үгэжэ байжа, сэхэ худалдан абажа байжа хүлhэнэй элдэб эсын сэрэгүүдые суглуулаабди»,—гэжэ «Сент-Луис Пост Диспэтч» гэжэ газетэ редакционно статья соогоо тэмдэглэнэ.

ОНДОО ХҮНЭЙ ЗҮРХЭ hУУЛГАХА ОПЕРАЦИ

НЬЮ-ЙОРК. Хүнэй зүрхые ондоо хүндэ hуулгаха операци Пало-Альто гэжэ газарай больницада (Калифорни штат) январиин 6-да Стаффордско университедэй хэдэн хирургнууд хэhэн байна. 43-наhатай эхэнэрэй зүрхэн 54-тэй эрэ хүндэ амжалтатайгаар табигдаhан байгаа гэжэ ЮПИ агентство мэдээсэнэ.

Тэрэ операци хэhэн бүлэг хирургнуудые доктор Норман Шамуэй гэгшэ хүтэлбэрилбэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Правда» газетын түрүү бэшэг. «Табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид!» гэhэн рубрика доро информацинууд толилогдоно. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Кабанскын тэмдэглэлнүүд»—А. Рыжковой корреспонденци. Фотоинформацинууд.

Гурбадахи хуудаhанда: юргэмсын hонин. «Радио-hургуулида» —Н. Петуховой статья. АПН-эй репортаж.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: нютаг нютагай hонин. Спорт. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhаа ерэhэн телеграммануд.

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Манай адрес, теле...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ле... Телефоны: редактора ... приёмная—54-93, зам. ... ра—68-08, зам. редактор... ответ. секретаря—50-52, ... вет. секретаря—66-76, ... партийной жизни—60-91 ... го хозяйства—64-36, 63-... ганды и агитации—56-... мышленности и строите... 61-35, советского строи... быта—69-58, культуры ... 60-21, писем и рабсе... 67-81, информации—34-... ственная приёмная—56-... ное бюро—57-63, фот... рия—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типог... равления по печати ... Министров БурАССР

Н-02315.

Зак.